

СЕДЕМДЕСЕТ И ПЕТО ЗАСЕДАНИЕ

София, петък, 21 декември 1990 г.

(Открито в 15 ч. и 20 м.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ (Звъни): Моля всички народни представители да се регистрират. Прекратяваме регистрацията. Имаме необходимия кворум.

Преди да пристъпим към дневния ред Негово високопреосвещенство митрополит Панкратий помоли като наши денугат да произнесе кратко слово по случай идващите празници - Рождество Христово и Коледа.

Имате думата.

МИТРОПОЛИТ ПАНКРАТИЙ: Уважаемо председателство, достопочти-ми госпожи и господа народни представители! Стоим пред дверите на големия християнски празник Рождество Христово, Коледа. Този празник, както и всички празници в църковния ни календар, възвисява ума, възнува дупата, изпъзва сърцето с най-умилнителни преживявания, предлага дълбока поука.

Още от детство в тайниците на сърцето си сме скътали неизлечими спомени за службите в Божия дом, за мелодичния празничен звън на църковните камбани, за топлика на быдника в семейното огнище, за уюта под бащината мила стряха на Бъдни вечер, за коледарските песни и благожелателни слова, за родителското благоденствие и венчко, което става край празничната рождествена софра.

В рождественската свята нощ, слушайки евангелското благовестие, пред духовния ни взор оживява светата Витлеемска испера, пастирите от градеца Витлеем и техните стада, прикътани пещалеч от рождението на Богомладенеца, скромните ясли с положения от тях родения от Приснодева Син Божий, до уните ни долита ангелският химн "Слава на бога във висините, на земята мир, между хората благоденствие", чуваме свидетелството на небесния вестител: "Благовестя ви голяма радост, която ще бъде за всички хора. Днес ви се роди в града Давидов спасител, който е Христос господ. Този празник е празник на радостта и мира. Благовестя ви голяма радост. Роди се Спасител" - каза ангелът.

Рождението на Богомладенеца е предел в световната история. От него културното човечество брои леточислението си. Негови са вековете, защото Той мина през тях като велик сеяч на златната евангелска пшеница на любовта и доброто, на духовния и правствен път. Не друг, а Той провъзгласи вековечната истина, че човек за човека не бива да бъде звяр, а брат, събитател на пла-

петата. Неговото рождение е отиравен пункт в духовнонравствени, нравствени и културния възход на човечеството. Словото му е обогатявало и обогатява съкровищницата на духа с общочовешки духовни и културни ценности. Той е крайтъгълният камък в страдата на човешката история и възход, вдъхновение на творческия човешки гений в различните области на живота: общественото домостроителство, риторика, литература, история, художество, несенно творчество, хуманизъм, етика.

Не на друг, а на него принадлежат словата, които трябва да определят поведението на земните обитатели: "Тази е моята заповед: да любите един другия, както аз ви възлюбих" и още: "... всичко, което искате да правят вам човешките, същото правете и вие тях".

Това е законът на живота. Другото е разруха, смърт - физическа и духовна. Тези всесъвети норми е следвал нашият народ през хилядолетното си историческо битие и е отбелязвал златни векове в националната ни и световната история и цивилизация. В това е тайната на неговото опеляване и всеотрапен просперитет.

Към тези високи идеали сме призвани и ние, съвременните зидари на обществена и духовна страда на майка България. Всеки друг друм ще ни отведе към тъмните лабиринти и бездни на разрухата и падението.

Това е поука от светлия и мироспасителен празник Рождество Христово, Коледа. Който има уши, да слуша, нека слуша, казва Витлеемският Богомладенец.

Позволете ми, скъпи денугати, от тази висока трибуна на родния парламент, на Великото Народно събрание, вселуневно да ви честитя настъпващия светъл празник на мира и любовта, на радостта и щастieto Рождество Христово, Коледа, и молитвено да ви пожелаая здраве, щастие и благополучие; с възрожденски плам в сърцето да служим на майка България и на обичния ни народ за нравствен и духовен издиг на нашия българско общество, с общи старания за преодоляване на материалната и социалната изнемога, за народностно национално единство и добруване, следвайки верния път на демократични промени във всички области на живота.

Честито Рождество Христово! Честита и благословена Коледа! *(Ръкопляскация. Всички стават прави. От балкона специален хор изпълнява църковни песни)*

Честит празник! *(Ръкопляскация)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Имате думата по дневния ред.

ИВАН ГЕНОВ: Искам да обясня защо напуснах залата преди десетина минути. Вчера Народното събрание прие да бъде обявен национален траурен ден

и аз считам, че това, което сега става, имаше място да бъде направено утре.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Това не беше тържество, а беше едно пожелание от Негово преосвещенство.

РЕПЛИКА ОТ МЯСТО: Няма го в дневния ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Няма го в дневния ред. Сега приемаме дневния ред. Има ли предложения по дневния ред. Имате думата.

ГЕОРГИ НИКОЛОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги народни представители, аз по принцип приемам предложения дневен ред за дневното заседание на Великото Народно събрание. Същевременно искам да предложа утре приоритетно да бъде включен един от законопроектите, които Великото Народно събрание трябва да разгледа до края на тази година. Става дума за законопроекта за счетоводство, който, както знаете, трябва да започне да действа от началото на годината. За целта е необходимо и определена предварителна подготовка. Ето защо от името на значителен брой членове на Комисията по икономическа политика моля ръководството на Народното събрание и Законодателната комисия да разгледат утре законопроекта за счетоводството и тъй като той е в значителна степен готов, можем да го приемем на две четения още на утрешното заседание, а през времето, когато парламентът ще бъде в почивка, да се създадат необходимите условия за започване на неговото действие от началото на следващата година.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Други предложения има ли? - Г-н Янчулев.

АЛЕКСАНДЪР ЯНЧУЛЕВ: Уважаеми господин председател, преди време ние приехме едно решение на Великото Народно събрание за частична отмяна на забраната за разпореждане с държавно и общинско имущество в областта на туризма, търговията, услугите и общественото хранене. Това решение е публикувано вече в предпоследния брой на "Държавен вестник". И всичко щеше да бъде много добре, ако беше изпълнена досега точка трета на това решение, която се появи вследствие на дебатите, които тогава се развиха във връзка с това решение. Припомням, точка трета задължава Законодателната комисия в срок от седем дни да предложи проект за решение във връзка и с други забрани. Решението е взето на 6 декември, днес сме 21 декември, фактически половин месец измина и би трябвало това решение вече да бъде включено в дневния ред на пленарно заседание на Великото Народно събрание. Аз предлагам, ако това решение е готово, да бъде включено в дневния ред, ако не днес, то поне утре. Ако Законодателната комисия не е готова с този проект за решение, моля, господин председател, Бюрото на Великото Народно събрание да вземе акт от тази постъпка или от това съображение и да контролира по-отб-

лизо графика, задължаващ съответните комисии да вземат решение по един или друг проект. И, на второ място, много моля да не става практика в бъдеще да се публикуват решения, без те напълно да са изчистени, затуй защото точката трета е една съществена точка, с която патоварихме Законодателната комисия да се произнесе по другите забрани от решението за частична отмяна или мораториум на законите и по-право на разпореждането с държавно и общинско имущество. Ако точка трета е готова, моля да бъде включена в дневния ред на днешното пленарно заседание. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Още едно? - Заповядайте, господин Мирев. След това ще обясни г-н Ганев.

КРАСИМИР МИРЕВ: Обръщам се към Бюрото. Предлагат ни се шест точки в дневния ред, от които по моя преценка поне по четири ще има сериозна дискусия. Как смята Бюрото да ги разположи във времето и счита ли то да изпълни правилника, който сме приели за времето, за което трябва да заседаваме?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Джеров.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Господин председател, дами и господа народни представители, това, което каза народният представител г-н Янчулев е точно така. Великото Народно събрание взе решение за мораториума и с точка трета задължи Законодателната комисия в седемдневен срок да предложи на Народното събрание допълнителни точки за поставянето им под ограничение. Законодателната комисия до този момент не е готова, тъй като имаме прекалено патоварване с оглед на законодателната работа, която ние виждаме ежедневно пред нас. Все пак времето си е време и то е ограничено. При това положение ние се нуждаем от малко повече възможност да огледаме законодателните материали, които са били гласувани в периода до 1948-1949 г. и след това да поднесем на Великото Народно събрание един законодателен материал или едно проекторешение, което да бъде действително конкретно и изпълно. С оглед на това от името на Законодателната комисия моля Великото Народно събрание да вземе решение, с което да удължи срока за Законодателната комисия, в който тя да може да представи своето проекторешение. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Гиньо Ганев има думата.

ГИНЬО ГАНЕВ: Впрочем обяснението се направи, но Бюрото наистина трябва да вземе акт от това, защото ние с г-н Джеров разговаряхме, той обясни сложностите по разпореждането на останалата част от мораториума на първоначалното решение на парламента, по редно беше този срок евентуално да се удължи тук. Сега председателят на Законодателната комисия иска нов срок,

нека такъв да не даваме, но да приложим принципа на римското право: "Това, което се дължи без срок, се дължи веднага", т.е., г-н Джеров, би трябвало без отлагане, съображенията на г-н Янчулев са верни, да се направи това предложение, защото първоначалният мораториум наистина в голяма степен се обезсмисля без допълнителното решение, което чакаме тук. По законопроекта за счетоводството: днес отново Министерският съвет и новоизбраният министър на финансите г-н Иван Костов се обърнаха с настойчиво искане до Бюрото на Великото Народно събрание наистина законопроектът без отлагане да бъде сложен тук на дневен ред. Защото по съображенията, които се излагат от самото министерство, той трябва да бъде в сила вече от 1 януари. Това е една основа на очакваните икономически промени. И затова, господин Джеров, молбата на Бюрото сега пред всички е следната: законопроектът за счетоводството е при Вас, знаей, че имате много време за това, ако Вие прецените, че това е един специфичен закон, ако не го разглеждате непременно текст по текст сега, само като идея, той да може да дойде тук на първото си четене и между двете дискусии на първо и второ разглеждане евентуално да се усъвършенствува законодателното. Това е единственото решение. Възможно ли е това да стане? Тоест, утре да бъде сложен законопроектът за счетоводство на базата на предложенията на другите комисии, ако Вие можете да му отделите едно кратко време по принцип.

РЕПЛИКА ОТ МЯСТО: Може.

ГИНЬО ГАНЕВ: Може, благодаря ви. Тогава да се вслушаме в предложението, което прави и г-н Иван Костов, и народните представители, те наистина са една немалка група и утре този законопроект ще бъде на дневен ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Що се отнася до разпределението по време, ние имаме предвид, малко се забавихме, закъсняваме по първа точка, да продължи все пак ограничено време докато нет, нет и нещо, не повече, за да има възможност останалото време последователно да минат и другите точки. Следователно имаме предвид да не пропуснем някой от съществени въпроси. Ако можем до почивката двете евентуално, както казва г-н Ганев и законопроектът за изменение и допълнение на Закона за народното здраве, още по-добре. Имате думата, г-н Георгиев.

РУМЕН ГЕОРГИЕВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги! Предлагам вместо т.3 - второ разглеждане на законопроекта за изменение на Закона за пенсията, да влезе предложението, което направи г-н Костов по отношение на законопроекта за счетоводството.

Мотивите ми са следните. В текущо разглеждане на второ четене законопроект за изменение на Закона за пенсията като & 1 е включено предложението

то учителите да добият право на пенсия при 25 години учителски трудов стаж и 55-годишна възраст за мъжете и 20 години учителски трудов стаж и 50-годишна възраст за жените. Това, разбира се, е голяма социална придобивка. Можем да обсъждаме социалната страна на въпроса, но този въпрос има и икономическа страна, която не е разглеждана в нито една комисия. Преди малко г-н Гиньо Ганев каза, че точката няма да се разглежда, тъй като не е разглеждана на първо четене. Когато днес разбрахме, че ще бъде включена, проверките, които направихме в Министерството на социалните грижи и Министерството на финансите, показаха, че ние нямаме статистика и не можем да кажем колко хора ще бъдат засегнати от тази точка и колко пари са необходими от бюджета.

Моля ви при това сложно положение, в което се намираме, да не решаваме въпросите на коляно, както вече решавахме преди няколко дни, а след това да се чудим какво да правим. Нека отложим точката до получаване на необходимата справка. Да ни бъде ясно - ако правим нещо какво струва то и каква е величината на придобивката.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Иван Костов.

ИВАН КОСТОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги! Аз също искам да предложа да се отложи издването на този параграф, а ако не е възможно на целия закон, защото наистина до този момент не са направени разчети и не е взето становището на Бюджетната комисия, на Министерството на финансите и на Комисията по икономическата политика.

Аз много моля да изчакате декларацията на правителството и след това да вземем принципно отношение към по-нататъшните искания с определен социален характер. Ние трябва да сме наясно дали можем да си позволим тези неща или не. Моля ви да изчакате това нещо и тогава да решаваме тези въпроси. В противен случай се създава много тежка атмосфера за старт на новото правителство.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Няма други, както виждам. Има думата Гиньо Ганев за последно обяснение, преди да гласуваме.

ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Румен Георгиев говори за точка, но има предвид параграф. Това се отнася само в общия законопроект за изменение и допълнение на Закона за пенсиите - параграфът, който се отнася до евентуални корекции в условията за пенсиониране на учителите. Така ли е?

РУМЕН ГЕОРГИЕВ (от място): Точно така.

ГИНЬО ГАНЕВ: Така че на никакви условия, особено парламентарни, то-

зи законопроект не може да бъде отложен днес. Той е на второто си разглеждане. Колкото се отнася до учителите, аз предлагам, но иска това да бъде, както дойде този проблем, тогава се вземат предвид съображенията, изложени от г-н Георгиев и г-н Костов. Така че в днешния ред специално за учителите - в хода на дискусиата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Чухте всички възможни обяснения. При това положение предлагам да гласуваме днешния ред така, както го предлагаме. Които са съгласни, моля да пристъпят към гласуване със своите карти.

При 13 - против, 5 - въздържали се и 187 - за, днешният ред се приема.

По точка първа:

Продължаване разглеждането на законопроекта за собствеността и ползването на селскостопанските земи

Строго ще спазваме 10 минути. Има думата Тодор Пандов.

ТОДОР ПАНДОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Не е необходимо да се доказва, че най-сигурният път за изхода от сегашното социално-икономическо и политическо напрежение в нашата страна и кризисното състояние на нашата икономика е решаването на продоволствения проблем. А това изисква уметното разработване и бързото реализиране на радикална аграрна реформа, изграждането на качествено нови икономически отношения.

Безспорно е, че сърцевината на тази аграрна реформа е проблемът за собствеността на земята и другите средства за производство и формите на земеползуване. Същевременно на всички нас е ясно, че проблемът за собствеността на земята е не само от най-сложните и най-деликатните проблеми, но в него се преплитат интересите и съдбата почти на цялата нация.

Известно е, че българинът е водил вековна борба, за да се слобие с парче земя и е кръвно свързан с нея. Също така, че една от основните причини за сегашното кризисно състояние на нашето селско стопанство е допускането по различни причини на отчуждаването, откъсването на селянина от неговата собственост, от земята.

Както казах, много и различни по характер и степен на въздействие са тези причини. На тях сега аз няма да се спирам, ще имаме време да говорим. Но не мога да не отбележа, че една от основните причини беше подценяването на ролята и мястото на селското стопанство в националната икономика. Известно ни е на всички, че десетилетия наред то беше извън така наречените структуроопределящи и стратегически отрасли на нашата икономика.

Защо се спирам на този момент? Защото и сега ние продължаваме да го-

ворим за приоритет и важност на този отрасъл. Няма политическа платформа, програма, където да не декларираме за неговата приоритетност. Но на практика продължаваме да гледаме на него като на нещо второстепенно и за съжаление това се забелязва и тук, в парламента, независимо от коя страна стоим - лява, централна или дясна. Както онзи ден, така и вчера, а както виждам и днес, в залата, когато обсъждаме този проблем, присъствуват може би половината депутати. Съвсем основателно вчера г-н Янчулев обърна внимание на този въпрос. Нещо повече, аз не зная кои бяха критериите на политическите сили при определянето на така наречените осем ключови министерства, но с нищо не мога да си обясня защо Министерството на земеделието беше пак в категорията "други", на дъното.

Моля да бъда извинен за това отклонение, но ако продължаваме да се отнасяме с това отношение към този отрасъл, както народът казва, и Бог да слезе от небето, няма да решим нашите проблеми.

Сега конкретно по законопроекта. Много коментии се изказаха оня ден и вчера. Направиха редица конструктивни и ценни предложения, изказаха становища, подкрепиха постановките в проекта. Същевременно с това се изказаха и други разбирания и това е съвсем естествено. Особено важен е моментът за изходните позиции и отгук - конструкцията на целия закон. Става дума преди всичко за това земята можем ли да я разглеждаме като обикновена стока и средство за производство или не, както някоя вчера се изказаха. Ако да, тогава защо е нужен отделен законодателен акт за собствеността на земята? Защо тя да не бъде включена в общия обект на общото законодателство за собствеността? И вчера имаше такива становища, равняващи земята с леки коли, апартаменти и други вещи.

Уважаеми народни представители, извинете ме, че не мога да намеря най-подходящата дума, за да не засетна тези другари, но пай-мекмо мога да кажа, че тук става дума явно за неразбиране на въпроса.

РЕПЛИКА ОТ ОПОЗИЦИЯТА: По законопроекта!

ТОДОР ПАНДОВ: Ще кажа и по него. Земята не е само оригинална, не само незаменяема, не само невъзпроизвеждима, но тя е и единственият източник на действително по-нататък националното богатство на нашия народ. Земята за разлика от всички други средства за производство има редица характерни особености и се нуждае от особено законодателство. Така че аз мисля, че заслужава и още трябва напълно да подкрепим специфичния закон.

Какво да бъде обект на този закон е вторият дискуссионен въпрос. Можем ли с него да решим целите проблеми на поземлените отношения на аграрната реформа или да я ограничим само за собствеността на земята и принципи-

те на земеноползуването? Безспорно главното и основното е този законопроект е ние да положим основата на аграрната реформа, а именно въпросът за собствеността. А цялата аграрна реформа ние трябва да решим с редица други закони. Когато поставяме въпроса обаче за собствеността, веднага възниква проблемът как да подходим при неговото решаване в проекта. Ние можем ли да съчетаем в една могъща сила това, което сега е тенденция и мечта на световното селско стопанство - да занаясим и развием предимствата на едно едро, модерно, интензивно селско стопанство с другата могъща сила - чувството за собственост на грижовния стопанин. И именно това е мотивацията, за да се търси в закона този подход. Не да се защитава една или друга форма на нейното стопанисване. Тук има две алтернативи. Вие знаете едната алтернатива, която е залегнала в програмата, за която нямаме оня ден предложение да бъде разгледана и разработена от американските специалисти. Ние можем да извършим едно фактически изкупуване на земята на всички собственици, да ги обезщетим и след това да я приватизираме на основата на продаване с цел формирането на едри и ефективни ферми. Това като хипотеза, като алтернатива е приемливо и правилно, но като изхождаме от реалностите в България, от онова, което е било в нашата история, аз мисля, че то си остава само една хипотеза. Нашите реалности изискват ние безвъзмездно да възстановим собствеността на всички бивши собственици и техните наследници и те по-нататък да решат формите на нейното стопанисване. Аз съм дълбоко убеден, че именно в България ще има място за всички форми на стопанисване на тази собственост и че всички разновидности на кооперацията и на другите колективни форми ще бъдат доминиращата форма на това стопанисване. Но безспорно и частното фермерство ще играе не по-малка роля, особено в отделни райони. Но става дума, както и вчера се говори, действително за нов истински кооператив, става дума за съчетаване в едно именно на кооперацията и собствеността.

Голяма роля това ще играе при решаването на проблема за горната граница - да има или да няма. Вие знаете, че в чл. 6 на проекта се предвижда такава точка. Аз мисля, че когато правим закон не за преходния период, а за един по-дълъг период, ние не трябва да слагаме горна граница за собствеността. Тя е предопределена за преходния период, тя е толкова, колкото е регламентирана от закона от 1946 г. И ако ние приемем това, което аз подкрепям - на преходния период ограничен режим на пазар и арендуване, ние трябва да отидем в закона, без да определяме горната граница, а тя по-нататък ще даде възможност и диференцирано в отделните райони с оглед на ефективните ферми, които ще могат да се определят.

Когато поставяме проблема за Закона за собствеността, голям и същест-

вен въпрос е как да се слобият със земя тези, които нямат земя, а сега я работят. Аз напълно споделям постановките, залегнали в проекта, че ние трябва да отидем с предимство да предоставим земята на тези, които могат да организират нейното непосредствено и пряко обработване. И това трябва да бъде изходната позиция.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Имате минуга и половина още.

ТОДОР ПАНДОВ: Две минути имам. Очевидно тук опираща въпросът не толкова до оземляването, а до пазара. Защото то може да стане при облекчени условия на покупко-продажба, но именно чрез пазар. И в тази връзка искам няколко думи само да кажа за пазара на земята. Пазар на земята трябва да има, истински пазар на земята обаче не има на по-късен етап. Сега, когато нямаме проведена парична реформа, когато още нямаме проблемите на цената на земята, когато нямаме въпросите, решени за формите на стопанисването и развитието на материалната база на различните ферми, ние не можем да решаваме тези проблеми на основата на създаване само на развитието на спекулативни и други слезки. Такъв ограничен пазар на земята, какъвто се предвижда в законопроекта, съществува в редица други страни. В самата Австрия има ограничение и регулиране на цената.

И накрая, тъй като времето ми изтича, исках да засегна и някои други въпроси, но ще отбележа само това: не бива да откъсваме въпроса за собствеността на земята от другите средства за производство и от натрупания в това отношение голям засег на национален капитал. Не бива да смятаме също, че с въпроса за собствеността на земята решаваме проблемите на селското стопанство. Тук стоят още много и не по-маловажни проблеми. На първо място е въпросът за пазарните отношения и държавната икономическа интервенция и регулиране. Тук стои проблемът за реструктурирането на производството на новите и бъдещите потребности на вътрешния и външния пазар.

В заключение искам да кажа това - когато решаваме този въпрос, да не се ръководим от временни политически настроения, от лични интереси, нека нас да търси своето място как го устройва законът. Нека тук подходим действително от здравия разум, от реалистичните обстоятелства и бъдещето на нашата нация и нашата страна, ако искаме действително историята и народът да ни оцени като Велико Народно събрание.

Благодаря. *(Частични ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Петър Стайков.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Със законопроекта за земята ние навлизаме в една материя, която е необходимо и бързо да решим, но и някаква прецизност да има, защото този закон мо-

же и да помогне, а може и да доведе до срыв на нещото и без това не особено прощфтяващо селско стопанство. За съжаление просто ние, когато тръгнахме още от самите принципи, върху които се изгражда законът, не си изяснихме докрай нещата. Аз тук имам и едно възражение по отношение на председателя на Комисията по аграрната политика и реформите в селското стопанство - г-н Ганев, защото не се взе решение в комисията да проведем едно предварително социологично проучване върху това кои хора искат да вземат земя, при какви условия, колко са те, а ние работим в известен смисъл "на тъмно", всеки се среща със своите избиратели, по, общо взето, ние сме хора, всеки от нас си носи своята човешка слабост и повече чуваме това, което искаме да чуем, а не всичко, което ни се казва.

Сега, по самия проект. За съжаление ние трябва да ренаваме две неща. Трябва да съчетаем две неща. От една страна, трябва да възстановим така наречената "историческа справедливост", като върнем земята на нейните бивши собственици и на техните наследници, като при това обаче, не върнем нашето земеделие на равнището на 1946-1947 г., защото Европа е вече 1990, близо в 1991 г. И ако нашето земеделие ще може да ни изхрани през следващите 1-2 години, то изобщо няма да бъде конкурентноспособно на европейските пазари, а ние така или иначе трябва да гледаме в перспектива и да се ориентираме към навлизане в тези пазари. В този смисъл за мен има много неща, които законопроектът не изяснява, но аз за краткото време, с което разполагам, ще се спра на едно основно нещо. За мен не е състоятелно поставянето в неравноправни условия на частните земеделски стопанства и на кооперативните и държавните земеделски стопанства. Тук не става въпрос за идеология не става въпрос за някакви схеми, но просто ще си позволя да не се съглася с уважения проф. Пандов, че ние имаме уникален шанс да запазим предимствата на едрото, концентрирано земеделие и като го съчетаем с интересите на собственика. Мисля, че ние нямаме този шанс, ние сега трябва да създаваме и едро концентрирано земеделие, и да възстановяваме интересите на собственика. Понастоящем аз съм убеден, че кооперативите във формата, в която те сега съществуват, не са в състояние да решат тази задача. Кооперативният принцип в този вид е и достатъчно дискредитиран, а и селото е достатъчно обезплодено, за да можем да разчитаме на едно такова изкуствено възрождение на тези кооперативи. Да се създават за в бъдеще нови - това да. Разбира се, аз не искам да кажа, че трябва насилствено да бъдат разрушени съществуващите кооперативи. Всяко насилие в икономиката води обикновено до катастрофа. Това важи и за селското стопанство. За мен съществено обаче е това, че ние по един изкуствен начин чрез този закон ще създадем условия за едно изкуствено стабилизи-

ране и укрепване на сегашните кооперативи, което ще има доста неприятни последиствия за нашата икономика само след няколко години. Какво имам предвид?

Първо, забраняват се всички операции на покупко-продажба и на арендуване на земя на физически лица вярно за срок от 5 г. От друга страна, тези операции се разрешават на кооперативните, държавните, общинските земеделски стопанства. Освен това дава се възможност на членове на кооператива, които са предоставили земя за ползуване и не работят, да получават рента. При тези условия и като се имат предвид и трудностите, които несъмнено ще възникват при доказване на правото на собственост върху земята, напълно естествено е да се получи точно това изкуствено укрепване на кооперативите, без това да доведе до някаква реална структурна промяна в тях, без да се повиши тяхната ефективност. Има дори нещо парадоксално в текста - в чл. 20 се казва, че не се допуска принудително изпитание за задължения върху земи, внесени за ползуване в ТКЗС и други юридически лица. Значи, представете си ситуация, при която аз съм извършил определени грешки, трябва да ми бъдат наложени принудителни вземания, земята, която притежавам, я внасям в кооператива, върху нея не могат да бъдат наложени тези принудителни вземания и аз даже ще получавам рента от нея.

При тези приоритети съществува, вече в перспектива погледнато, вероятността, която за мен е много реална, сегашните кооперативи, без изобщо да променят характера на своята дейност, при условия, че се възприеме един режим на либерализиране на свободното ценообразуване и при условия, че първоначално при този закон, който ще приемем, напълният към създаване на ефективни частни земеделски стопанства няма да бъде много голям. При това положение ще се окаже, че кооперативите ще могат, без да подобряват качеството на своята работа, повишавайки цените, защото те практически ще се оказват в положението на монополисти, да създадат един доста благоприятен условия за себе си.

При това положение се оказва, че пак ще бъде възможно 50-60 баби пенсионерки да работят на полето и 15-20 жени в своята сила да работят в канцелариите и да има пари за всички.

Това, разбира се, е едната страна, но едно такова монополно положение и възможност за произвол в ценообразуването ще даде възможност, т.е. ще доведе до засилен инфлационен натиск, ще изостри отношението между индустрията и земеделието, между селото и града, при това положение синдикатите естествено ще водят борба за повишаване на заплатите, това е напълно нормално, и вече влизаме в инфлационната спирала, която ще се засилва точно

под натиска именно на кооперативите.

Ето защо аз смятам, че всички тези текстове, които поставят в неравноправно положение частните земеделски стопанства, новите собственици на земи и кооперативни държавни земеделски стопанства, трябва да бъдат премахнати от законопроекта и освен това трябва да бъдат въведени такива механизми, чрез които да се даде възможност за увеличаване на държавния поземлен фонд, но не чрез изземване, а именно чрез икономически регулатори, за да може тези освободени земи, без да бъдат отчуждавани техните бивши собственици, да се предоставят вече в собственост на тези, които наистина искат да развият едно високоефективно и рентабилно земеделие.

Благодаря ви. *(Ръкопляскация)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Георги Николов.

ГЕОРГИ НИКОЛОВ: Уважаемо председателство, уважаеми народни представители! Трети ден обсъждаме законопроект, който отдавна се очаква от българския народ. Още в началото искам да отбележа, че не споделям квалификацията на народните представители г-н Бявваров, г-н Андреев и г-жа Вълкана Тодорова относно внесенния законопроект за собствеността и ползването на селскостопанските земи от Комисията по аграрната политика и реформите в селското стопанство.

Ние трябва да оценим по достойнство работата на тази комисия, която с много усилия успя да обвърже органически положителните моменти от отделните законопроекти за земята, които не бяха малко. Аз ви призовавам да съвсаеме с досегашната практика да отричаме всичко, което се предлага от другата страна. С избора на правителството и приемането вчера на Закона за амнистия и връщане на отнетите имущества показахме, че ще можем да работим без партийни пристрастия. Нека подходим така и по отношение на обсъждания законопроект, като отстраним някои негови слабости и го доизградим с направените рационални предложения. Нямаме време за започване на работа по законопроекта отново, тъй като това би изчерпало доверието на хората към нас, които, както казах, очакват с нетърпение този закон!

Бих желал да спра вниманието ви на няколко въпроси, по които следва да се замислим преди гласуването на проекта.

Споделям становището относно заглавието - Закон за собствеността и ползването на земеделските земи. Най-малко в наименованието "ТКЗС" става дума за земеделски стопанства, още повече, че това, което се каза за министерството, че то се нарича Министерство на земеделието, затова аз предлагам да помислим дали не е целесъобразно терминът "селско стопанство" да го запазим само за означаване на отрасъла в неговата цялост - земеделие и животно-

вѣдство, - като евентуално помислим за преименуване на министерството в Министерство на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост. И навсякъде в текста, където става дума за селскостопански земи, подкрелям те да се наричат земеделски земи.

По втория основен въпрос, който мисля, че трябва да се замислим, е за ограничаването на продажбата и арендуването на земята за гражданите като временна мярка. В закона се предлага това да бъде 5 години, а мисля, че е възможно по същия начин да се подходи не само по отношение на гражданите, а и на трудовокооперативните земеделски стопанства, за да има справедливост по отношение на различните форми на собственост. Но би могло да се помисли не да бъде пет години, както се предлага, а евентуално две години, какъвто срок се предвижда и в чл. 15 за възстановяване правото на собственост. Тоест, след като се нормализират вече пенята и възстанови се собствеността, нека да не се възлага никаква временна мярка вече, никаква забрана.

В чл. 3, ал. 2, така както се дава вторият вариант, политическите партии и организации не могат да притежават собствени земи. В Комисията по икономическата политика се направи предложение и аз тук отново го поддържам, да се добави - "Политически партии, организации и движения и техните фирми да не могат да притежават селскостопанска земя", нещо, което в един от вариантите го имаше. Съображенията ми са да не се дава възможност да се влагат средства на отделните партии и движения в земи, както и поводи за упреци, каквито се отправят по отношение на фирмите на Българската социалистическа партия.

По чл. 3, ал. 3 - поддържам становището, да остане в този вид, като не даваме възможност на чужди държави, чуждестранни юридически лица да придобиват право на собственост върху български селскостопански земи, тъй като това считам за опасно за страната.

Без да изтъквам допълнителни мотиви, подкрелям направеното предложение от г-н Александър Янчулев за отпадане на ал. 4 от чл. 3, става дума за юридически лица с чуждестранно участие - да не могат да придобиват право на собственост върху селскостопански земи. Да, говоря в терминологията на сегашния законопроект.

Член 9, ал. 1, която предвижда, че поземленият собственик е длъжен да осигури използването на селскостопански земи по предназначение. Предлагам да се добави и при спазване на обосновани съгубообръщения. Тъй като поради специфичната особеност на земята, ако ние действително не гарантираме спазването на такива съгубообръщения, е опасно. Това се споменава при договора за аренда - чл. 39, ал. 1, т. 8, където се казва, че в договора се съдър-

жат и задължения за поддържане на качеството на земята. Но това е и конкретен случай. В общия случай при земеползуването мисля, че също си струва да помислим.

Поддържам становището на Комисията по икономическата политика срокът за арендуване на земята, както е регламентиран в чл. 39, ал. 1, т. 3, да не бъде по-малък от 10 години. Смятам, че такъв един срок - по-дълъг 10 години, вместо 5 - ще бъде насочено против честото отдаване на земята под аренда със спекулативни цели. Напълно е възможно цената на земята да расте поради нейната ограниченост и повишения интерес към нея след стабилизиране на селското стопанство, когато се надяваме вече че то ще се превърне действително в доходен отрасъл.

Струва ми се, че трябва да помислим и по отношение на съдбата на сегашните трудово-производителни земеделски стопанства или колективни. Беше направено предложение след две години да се разтурят, а от Комисията по икономическата политика още тази есен - след прибиране на реколтата. Мисля, че това не бива да става със закон, против волята на кооператорите.

Според мен на този етап това би довело до известен хаос, до рязко намаляване на обема на селскостопанската продукция поради това, че процесът на възстановяване на собствеността върху земята ще продължи доста, а новите форми на стопанисване на земята няма така бързо да осигурят изхранването на българския народ. При това положение можем да бъдем принудени да правим значителен внос на селскостопанска продукция и вместо да намаляваме външния дълг чрез селското стопанство, вероятно ние ще го увеличим.

Ето защо ви приканвам да отчетем тренките по отношение на ТКЗС и с решението си не допуснем още по-големи тренки, за които можем да бъдем осъдени от историята.

Също така имам известно възражение и по отношение на чл. 24, ал. 2, където е казано, че земеползувателят сам определя структурата и специализацията на производството. В условията на пазарната икономика това действително трябва да бъде така. Но дали още в първите години, когато ние възстановим собствеността, няма опасност от едностранно развитие на селското стопанство. Всички вие тук, предполагам, сте свидетели на тази бърза ориентация на селскостопанските производители към производство на определени култури: чесън, лук - когато през определени години той е в изобилие, цените му действително спадат, така, както изисква пазарната икономика, но веднага се чувства излишъкът на пазара от други култури. По този повод струва си да се помисли доколко земеползувателят сам изобщо трябва да определя структурата и специализацията на производството.

По отношение на чл. 31, ал. 2 - касаеща оземляването. Смятам, че така, както тя е записана - "оземляването се извършва със земи от държавните и общинските поземлени фондове" - е много общо. Законът трябва да защити интересите на хората, засти в момента в селското стопанство, които не са внесли земя или са внесли в малки размери. На тях и за в бъдеще ще се разчита. Тези хора трябва да получат земя с предимство и дори по възможност безплатно преди всички останали, независимо от това, дали те ще запазят своето членство в ТКЗС или ще излязат от него.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Николов, имате още минута и половина.

ГЕОРГИ НИКОЛОВ: В тази дилема предлагам да се внесе по-голяма конкретизация и по редина други въпроси с оглед да се избегне субективното тълкуване от съответните органи, нещо, което се е допускало и досега.

Ще се огранича само с няколко принципни въпроса. Това, което беше вече подчертано от колежата Васил Доланчиев - нека законът да предвиди възможност за размяна на земя от едно населено място в друго, тъй като едва ли всеки ще се върне в своето родно място, а ще иска да има земя и да я обработва там, където той вече живее. Тази материя засега не е уредена. Аз мисля, че си струва да помислим в някои от точките на закона изрично да подчертаем, че земенползуването в никакъв случай не трябва да допуска използването на наеман труд - това, което и от едната, и от другата страна - да няма наемни работници и ратаи. Просто в закона като че ли трябва да се фиксира.

Мисля, че не бива да даваме и привилегии, ограничения на различните форми на собственост. Досега акцентувахме на кооперативната, струва ми се, че давайки сега превес на частната собственост, отиваме от едната крайност в другата. Помоему всяка форма трябва да се развиве така, в свободна конкуренция с останалите, щото да осигурява изобилие от блага, да бъде най-ефективна и тази, която докаже в съответните райони своите предимства, нека тя да бъде водеща. И нека разумно да размислим. И в крайна сметка с нашето гласуване да не допуснем спекулации със селскостопанските или земеделските земи, които са в размери поне на сегашното поколение - млади и стари, да не бъдат унищожени поради хищническо използване. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Жеко Жеков. Да се готви г-н Мутафчиев.

ЖЕКО ЖЕКОВ: Уважаеми г-н председател, уважаеми госпожи и господа народни представители! Уважаеми колеги, за да снесим парламентарно време, аз ще говоря и от името на народния представител Стойчо Донев от 104. избирателен район. Нашите райони са съседни, проблемите ни са еднакви и

ние сме съмишленици.

Аз ще си позволя да говоря и от името на една друга група хора и житейската ми съдба позволява това. Това са онези бивши селяни и техните наследници, които през 50-те години бяха принудени да напуснат селата и да поемат нерадостния път на неквалифицирани, бездомни и унижени строители на социализма, които живяха по строежи, в бараки и тавани, докато достигнат до мечтания панелен апартамент и до Москвича. Защо?

За селското стопанство трябва да бъдат млади, силни и амбициозни, можещи хора, грамотни хора. Затова ние ще се върнем пак към тази група хора. Земеделството не е "бутни пръчка и пий вино".

Но за да дойдат тези хора, те трябва да бъдат сигурни, че освен земята на бащите си ще получат и сигурност, перспектива за себе си, за децата и внуците си. Трябва да виждат бъдеще, трябва да виждат богатство.

Нещо повече, резултатът трябва да го видят не след 3, 4, 5 години, а още след първата реколта. Нямаме право да излъжем тези хора още един път.

Аз не мога да се съглася с г-н Стоян Михайлов, който - миналия ден не слунах внимателно - спомена за самозадоволяване, за изпълнение на буркани, за лично стопанство, за земи от пет, от десет декара. Ако ние ще правим такова стопанство, по-добре да не го правим. Ние трябва да мислим за богато селско стопанство, за богати ферми. Не е фантазия и не трябва да бъде фантазия. Според мен след 4-5 години Европейската общност трябва да бъде заета от български селскостопански стоки. Те трябва и сигурно ще бъдат принудени, сигурно ще бъдат принудени да ни определят квоти за домати и за ябълки. За да стане всичко това, е нужен закон за земята, който да не ограничава, а да дава много възможности. Затова аз съм против ал. 5 на чл. 2, където се третира включване на земята в държавния фонд, ако не се изпълни определено условие. В този закон е записано, че земята се връща на собствениците и това е правилно. Хората си искат земята. Доказателство за това са писките, които аз внесох във Великото Народно събрание: От с. Ягодово - 350 семейства си искат земята; от Крумово - 340; от Брестник - почти цялото село; от Перущица - 418 семейства; от Брестовице - 301; от Кургово Конаре, Ситово, Бойково, Куклен, Лилково, от гр. Стамболийски. Ако някъде не си искат земята, това е или че хората не са разбрали какво става в тази държава, или някой ги заблуждава съзнателно.

Аз съм против ал. 4, 5 и 6 на чл. 9. Особено в първите години собственикът на земя трябва да има големи възможности да постъпи със земята си според възможностите си, да започне веднага в селското стопанство, да я даде под наем или под аренда, да я продаде.

Много хора се страхуват от спекуланти със земята. Аз също се страхувам .

Но не вярвам, че петте години на забрана ще сират спекулацията. Собственикът на земя трябва да знае, че държи в ръцете си земя, равна на злато. Доколкото разбирам и сигурно и вие разбирате, бъдещето в селското стопанство ще принадлежи на умните, инициативните, на работливите, на калърните, а не на тези, които пилеят и разсипват. Нека всеки си прави сметката. Петте години забрана само ще удължат този процес.

Вторият въпрос, по който искам да говоря, е насочен против тези, които мислят за ТКЗС.

Аз съм против запазване на структурата на ТКЗС и не защото съм против кооперирането, напротив - кооперациите са близкото бъдеще на нашето селско стопанство. Аз съм против структурите от хора в настоящото ТКЗС. В миналото е имало селски чорбаджия скъперник. Сега в селото има колективен селски чорбаджия - от бригадир, домакин, магазинер и още 2-3 души, които за разлика от скъперника - чорбаджия са лоши стопани и разсипници. Доказателство - ако искате, погледнете състоянието на нашето селско стопанство.

Аз съм за коопериране на доброволни начала, между хора биологично и психологично съвместими в малки и по-големи кооперации. Хора, които сами ще определят структурата на производството, ритъма на работата, ще имат еднакви амбиции, еднакви идеи. Хората ни изиревариха. Идете в село Брестник, Пловдивско, и ще видите готова вече една такава кооперация. Хората и в Брестник, и в Перущица мислят не само за това, което ще произведат от земята, но и за крайния продукт, който ще получат, макар че земята още не е в техни ръце. Но те имат тези идеи.

Представете си, че в едно село се запази колектив, подобен на ТКЗС. По силата на това, че там е мнозинството, ще стане неправилно разпределяне на земята. Ще искат оформяне на по-голям, на по-хубав блок, а "частникът" ще бъде избутан в периферията на землището. Вирочем с това в момента се спекулира на село.

Затова в един момент според мен всеки стопанин трябва да стане собственик на земята си, а след това каквото искат да прави с нея. Нека не им даваме много акъл - хората знаят какво трябва да правят. И аз ви призовавам да дойдете действително в 104. и 105. район.

Господа, от 45 години не знам случай някой да е убил някого за синур на земя. Ако ние обаче сега допуснем грешки в този закон, за две седмици ще компенсираме жертвите.

Сложен е въпросът за категоризиране на земята. В чл. 16, ал. 2 е записано, че подобренията се заплащат от собствениците по възстановителна стойност. И това е правилно. Така трябва да бъде.

Но аз съм в подкомисията по екология на земята към Комисията по аграрната политика и реформите в селското стопанство. А мен и моите избиратели ме вълнува въпросът за похабените, за отровените земи. В нашите райони са Комбинатът за цветни метали, "Агрия", "Стефан Киралджиев", част от полето се полива с водите на Тополница. Тук са оризищата. Как ще се компенсират това? Как ще се включат тези хора в надбягването на пазарното стопанство, когато те стартират с паторици? Тяхната продукция ще бъде белязана. Кой ще възмезди тези хора? В закона това липсва. Г-н Станчев предложи от нашата Комисия по опазване на околната среда за прекатегоризиране в по-ниска категория на тези земи. Но това е еднократно. Последствията са трайни. Кой ще доплаща на тези хора?

Навремето хората от родонската яка, от Брестовица, от Брестник, от Куллен, от Белащица, от Перуница произвеждали мавруд, който се продавал в Шампания и Бургундия. А сега специалистите им предлагат да отглеждат босилък и коноп! За тях ал. 2 на чл. 2 е катастрофална, макар че тази алинея трябва да съществува в нашия закон.

Преди шест месеца бях с един журналист от Съединените щати в района около Комбината за цветни метали. И той каза: Господине, тази земя по нещо ми напомня на Калифорния. Аз никога не съм бил в Калифорния, но просто ми се припаква. Защото когато кравите пасат от тази трева там, умират, а когато узреят черешните, децата имат забрана да не ги пипат.

За мен е спорна и глава шеста, особено чл. 32, специално за оземляването. Безвъзмездно оземляване не трябва да има, за да има истински стопани. Разбира се, трябва да се отпускат дългосрочни кредити. И може би оземляването трябва да става само...

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Имате минута и половина още.

ЖЕКО ЖЕКОВ: Да... само с общински земи, а държавните да се продават на търг.

Към този закон колкото може по-бързо трябва да се прибави и закон за основните фондове - за сградите, за тракторите, за животните, за техниката. С този въпрос в момента на село също се спекулира. В селата се говори, че този, който излезе от кооператива, няма да получи нищо друго, а само гола земя.

Ние трябва много скоро да отговорим и на още един въпрос. На земеделеца връщаме земята, а как ще върнем на скотовъда, който е оставил 200-300 овце или други селскостопански животни?

Господа, това е най-важният и най-трудният закон. Нека го премислим хубаво и аз вярвам, че ако всичко обмислим добре, всичко уточним, само след година ще плащаме долари само за петък.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата г-н Мутафчиев. Да се готви Георги Петров.

МИТКО МУТАФЧИЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги народни представители! Преди да пристъпя към изложението на становището си по някои конкретни въпроси от законопроекта за селскостопанските земи, искам да привлека вниманието на уважаемите народни представители по някои особености на земята като средство за производство, които съществено я отличават от другите средства за производство. Нейната специфика се състои в това, че за разлика от машини, оборудване, сгради и други средства за производство тя не е продукт на труда, а природно богатство.

Според науката почвата е създадена в продължение на милиони години след протичането на сложни механични и микробиологични процеси. Затова от икономическа гледна точка сама по себе си тя няма стойност.

Следваща особеност на земята е тази, че участвайки в производствения процес, за разлика от другите средства за производство, тя не се изхабява, а тъкмо обратното- нейното плодородие по правило се увеличава.

Освен това, както на всички е известно, площта на земята е ограничена и няма начин за нейното увеличаване. В науката има направени гениални открития, но технология за производство на плодородна земя все още не е разработена.

Тези три главни особености на селскостопанската земя трябва задължително да се отчитат, когато тя е обект на законодателството.

Законопроектът, който днес обсъждаме, трябва да съобрази тези особености. Щом земята е природно богатство, обществото трябва да я предостави в собственост и ползуване на онези лица, които най-добре и най-правилно ще я използват за производство на селскостопанска продукция. Освен това те трябва да имат траен интерес, да налят и обогатяват нейното плодородие и да я поддържат екологично чиста. Законът трябва да предвижда опазването на земеделските земи от разхищение и да гарантира използването им по предназначение.

Уважаеми колеги, в глава II на чл. 4 в два варианта се третира един от най-главните въпроси на законопроекта: Кой може да притежава правото на собственост върху земя.

В единия вариант се предвижда, че всеки български гражданин може да притежава право на собственост върху земя при условие, че развива селскостопанска дейност с личен труд или с труда на своите членове от семейството.

В другия вариант се дава възможност на всеки български гражданин с мес-

тожителство в страната да придобива, да притежава и да се разпорежда с правото на собственост върху селскостопанска земя. Подразбира се, че собственикът на земя в този случай може лично да не участва с труда в селскостопанската дейност. Той може да предоставя земята си на друго лице под аренда, по договор и т. н.

Аз поддържам първия вариант по следните съображения:

Земята трябва да бъде на тези, които я обработват и лично участват с труда си в производствения процес. Само такива собственици на селскостопанска земя, които лично участват в селскостопанското производство независимо от това дали ще организират частно земеделско стопанство или ще станат членове на кооперация, са най-силно заинтересувани правилно да стопанисват земята, да получават максимално количество продукция с високи потребителски качества и да правят минимални разходи за нейното производство. Доходите, които ще се получават, ще остават у собственика изцяло и той ще ги използва за разширение и модернизация на производството и за лично потребление. В този случай не се създават условия за изтичане на доходи от селскостопанския отрасъл и освен това се ограничава възможността за експлоатация на селскостопанския труд.

Ако ние, уважаеми колеги, допуснем с този закон собствениците на земя да живеят в града и да чакат кога ще свърши годината и ще дойде Коледа, за да приберат част от печалбата, без да са се трудили, ще направим една от най-големите грешки в нашата законодателна дейност.

Разрешете ми да споделя и няколко мисли по въпроса за арендата в селското стопанство. Известно е, че в различните западни страни този въпрос е различно разрешен, според особеностите и историческото развитие на поземлените отношения в тези страни. Преди ние да вземем решение по него, сме длъжни да изхождаме от това как той е бил решаван у нас преди и след кооперирането на селското стопанство, какво е отношението на селяните към него. Освен това е необходим много задълбочен анализ на сегашното състояние на нещата.

Няма да се спирам подробно на миналото. Ще посоча само, че арендата в съзнанието на нашия селянин е свързана с експлоатацията, мизерията и с несправедливостта. Затова днес селскостопанските работници не приемат идеята за въвеждане на арендни отношения на село.

И все пак в бъдеще в селското стопанство у нас ще има ли място за арендата и ако има, какви ще бъдат икономическите и социалните последици? По този въпрос ще привлека вниманието върху няколко обстоятелства.

Известно е, че през последните 40 г. броят на заетите в селскостопанското

производство намаля около 3 пъти. Докато през 1950 г. работещите в селското стопанство са 2 814 000 души, то през 1989 г. работят само 700 000 души, или с 2 100 000 работници по-малко.

Селяните, които се преместиха да живеят и работят в градовете, де юре запазиха правата си като собственици на земя, въпреки че са изминали за повечето от тях 20 или 30 г., през които те не са се занимавали със земеделие.

Приблизителните изчисления показват, че от наличната в страната 45 млн. дка обработваема земя около 25-28 млн. дка са собственост именно на такива лица, които не се занимават със земеделие и се намират в големите градове, където условията за труд и за живеене са много по-добри. Ако със законопроекта, който разглеждаме сега, възстановим правото на собственост на всички тези собственици и бъде разрешено арендуване на земята, България ще се превърне в една арендаторска селскостопанска страна. Може би ще бъде на челно място в Европа в това отношение. Последствията ще бъдат много неблагоприятни за селскостопанския отрасъл и за работещите в него. Ежегодно от отрасъла ще изтичат около 1 млрд. лв. от дохода на тоя отрасъл под формата на арендни вноски, арендни плати, вместо тези пари да останат в него и за неговото развитие. Арендата създава паразитно потребление и експлоатация на селскостопанския труд.

Затова, като имам предвид всичко казано дотук, предлагам чл. 9, ал. 6 да придобие следната редакция: "Гражданите не могат да отдават селскостопански земи под аренда". Да се промени съответно в този смисъл и чл. 37, ал. 2.

Уважаеми колеги, поддържам ал. 5 на чл. 9, в която се предвижда, че гражданите не могат да извършват продажба на земята в срок до 5 г. от придобиването на собствеността. Съображенията са известни. Поради липса на добре развит пазар се създава голяма възможност за спекула със земята. Затова в началото на реформата се налага временно да има ограничения на продажбата на земята.

В предложения законопроект поддържам всички постановки, заложили в чл. 13, 14 и 15, които предвиждат земята да се възстанови на нейните собственици и те сами, доброволно да решат как да я стопанисват: да създадат частни земеделски стопанства, да участвуват в нови кооперации и сдружения, да участвуват като членове на съществуващото кооперативно земеделско стопанство. Онези собственици, които не желаят да се занимават със земеделие, да предоставят земята си в държавния поземлен фонд срещу заплащане по пени, определени от Министерския съвет. Със земята, която ще се събере в държавния поземлен фонд, общинските поземлени комисии да извършват оземляване съгласно чл. 31, 33, 34 и 35 от проекта.

Уважаеми колеги, във връзка с това искам да припомня, че отсега работещите в кооперативните земеделски стопанства около 25 на сто нямат земя, а около 20 на сто имат много малко земя като собственици. Тези хора работят в отрасъла много години и повече са висококвалифицирани механизатори, животновъди и селскостопански специалисти.

Освен това смятам, че с предметно трябва да бъдат оземлени всички млади хора, които пожелаят да обработват земя. Затова предлагам към чл. 33, ал. 1 да се създаде нова точка 5, която да регламентира този въпрос.

Накрая искам да направя няколко конкретни предложения:

В чл. 15 да отпадне изразът "или получаване на рента по чл. 19, ал. 1". Съображения: право на рента трябва да имат само собственици, които обработват земя; в чл. 22, ал. 3 след изреча "за отрасъла селскостопански" да се добави "научни организации, племенно-животновъдни стопанства, семеноизводни стопанства и др. "; член 44, ал. 5 да отпадне изцяло. Мотиви: кооперациите трябва да имат право сами да решават въпроса за рентата, в т. ч. и за минималния ѝ размер.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата народният представител Георги Петров.

ГЕОРГИ ПЕТРОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги народни представители! Със законопроекта за селскостопанските земи са свързани надеждите на много хора в нашата страна за отстраняване на една историческа несправедливост, а именно отнемането на собствеността върху земите, които в по-голямата си част бяха внесени насилствено в ТКЗС. Знаем всички как стана всичко това. Тези, които отказваха да влязат в ТКЗС и да подпишат, бяха насилствено вкарани в кметството, там някои от тях шантажирани, силанивани, много от тях бяха бити и пребити и след това влязаха в ТКЗС. По разкази на очевидци с много селяни по това време са папъшнени курортите като Вършец, като Нареченски бани, като Павел баня, като Баня, Карловско, и други курорти, а именно там, където са си лекували повече първите, тъй като са били притеснени и унижени, а същевременно са били докарани и до такъв психичен тормоз.

С този законопроект са свързани надеждите за даване на стабилна законова основа за развитието на различни форми за стопанисване на земята и надеждите за преодоляване на сегашния остър дефицит от производствени стоки. Не е нормално България, която в миналото изнасяше земеделски произведения, сега да бъде вносител.

Към законопроекта правя следните бележки. Необходимо е да се даде точ-

но определение за селскостопанските земи, което ще бъде ясно на общинските поземлени комисии и да не се прилага по различен начин. Такова ясно определение е дадено във вариант втори на чл. 1, ал. първа от проекта на експертите. А той гласи: "селскостопанските земи по смисъла на този закон са тези, които се намират извън строителните граници на населените места и отговарят на следните допълнителни условия: не са включени в горския фонд, не са застроени със сгради на промишлени или други стопански предприятия, почивни или здравни заведения, религиозни общности или други обществени организации, нито представляват дворове или складови помещения на такива сгради, не са заети от открити мини, кариери, от енергийни, напоителни, транспортни или други съоръжения за общо ползуване, нито представляват прилежащи части към такива съоръжения."

Второ. Трябва категорично да се отстрани възможността чуждестранни юридически лица, юридически лица с чуждестранно участие да могат да притежават селскостопански земи. Това се отнася особено при сегашното положение на липса на покупателна способност на лева, поради което всички се стремят към конвертируема валута. Отварянето на каквато и да е врата в това отношение би дало възможност българската земя да се придобие от чужденци и българите да станат ратан в собствената си страна.

Като се има предвид ефективността на собственическите правомощия, едно такова развитие ще доведе до положение националният ни суверенитет да се превърне във фикция.

Поне през първите години от връщането на земята на нейните собственици или техните наследници трябва да се забрани арендата с изключение на тях, които не могат да я обработват. Става дума за стари хора и които имат съвсем малки доходи. В селското стопанство арендата представлява една рента, която се получава без никаква трудова дейност. По този начин се създава една паразитна социална прослойка, без никакво участие в икономическото развитие. Освен това арендата поощрява хищническата експлоатация на земята от страна на арендатора. Българската земя е вече достатъчно ерозирана, отровена, за да можем да си позволим този процес да продължава. Това важи както при арендата, установена от граждани, така и при арендата, установена от ТКЗС. Това трябва да се знае.

Четвърто. Трябва да се има предвид, че земята не може да се обработва с голи ръце. Връщането на земята на собствениците или на техните наследници, което беше една историческа несправедливост и е една историческа правда вече, ако стане това, с което ние възстановяваме тази несправедливост спрямо тях, не може да се обработва земя без машинни и транспортни превозни сред-

тва, тъй като това няма да даде никакъв резултат в селското стопанство. Същото се отнася и за напоителните системи. Необходимо е селскостопанските транспортни машини и напоителните системи да се вземат от ТКЗС и да се преведат на неутрални предприятия - кооперативни или общински, които да обслужват при еднакви условия както частните стопани, така и трудово-кооперативните земеделски стопанства.

Смятам, че проектът, внесен от Комисията по аграрната политика и реформите в селското стопанство не предлага решение на редица важни въпроси, а в правно техническо отношение е на твърде ниско ниво. Работата по приемане на закона може да се ускори извънредно много, ако за обсъждането се вземе проектът, разработен от експертите, и дискусиите се проведе по различни варианти, приложени там за решаването на най-важните въпроси. Освен това е необходимо да се направи едно допитване, референдум до българския народ по този изключително важен закон за собствеността и ползуването на селскостопанските земи.

Колкото до закона, аз правя следните допълнения и изменения:

Член 2, ал.5 да отпадне, тъй като той не съответствува на частната собственост;

към член 9, ал.4 да отпадне по същите съображения;

член 9, ал. 3 - в края на абзаца да се допълни: "След разпореждане с обработването на тази земя."

Така редактираният текст заедно с ал.2 от същият член е достатъчен да удовлетвори смисъла на закона, но в никакъв случай не лишава собственика от земята му.

А що се отнася до размера на собствеността, поддържам чл. 6, ал.1 и 2. Земята засега, когато има липса на продукти и се очаква и голяма безработица, а също и нищета, трябва да има горна граница - 300 дка, а за райони с интензивни култури - 100 дка. Това за мен е една приемлива цифра.

Член 9, ал. 1 да се допълни по следния начин: слага се занетая и се добавя: "освен когато я продават на поземления фонд по пазарни цени".

В чл.9 ал.6 да отпадне - има възрастни хора, които не могат да я обработват и я отлават под аренда. Това го казах и преди.

По втория раздел. Това е вече от проекта на Комисията по аграрната политика и реформите в селското стопанство. В чл. 11 да се прибави ал. 4 със следния текст: "Подлежат на връщане на собствениците и се възстановява правото на собственост на онези земи, придобити от държавата или ТКЗС поради отказ от право на собственост или дарение, които не са извършени с нотариален акт." Това са земите, да поясня, на стопани, принудени с данъци, наря-

ди и побой да ги подарят на държавата.

В чл. 4 да се прибави ал. 2 с текст: "След изтичането на пет години от датата на влизане на закона в сила собствениците да се разпореждат с имота си по своя воля, а до края на петата година те могат да я продават на поземления фонд по пазарни цени."

Към чл. 17 да се добави чл. 5 със следния текст: "Кооперативните земеделски стопанства нямат собствена земя, освен тая, внесена от членовете ѝ."

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Петров, остава Ви една минута и половина време.

ГЕОРГИ ПЕТРОВ: Да, благодаря.

В преходните разпоредби, # 4 - да отпадне ал. 4. Тъй като правото на акция не е следствие от решение на Народното събрание, а е резултат от дялов капитал, рента и вложен труд.

Да се добави ал. 6 към същия # 4 със следното съдържание: "Всички сделки (това е много важно), извършени след 10 ноември 1989 г. за покупко-продажба на движимо имущество, а това са селскостопанската техника и животни, да се считат за несъществуващи и незаконни - да подлежат на връщане".
Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: И аз ви благодаря. Има думата Тодор Тодоров. След него съгласно това пожелание, което вие изразихте и със своето гласуване, да сложим все пак някакъв регламент, за да дадем възможност да преминат и останалите точки, ще преминем към точка втора. Ако успеем своевременно да свършим и с другите точки, ще продължим за земята още днес. Ако ли не, ще продължим утре.

Имате думата, господин Тодоров.

ТОДОР ТОДОРОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители, с приемането на Закона за собствеността и ползуването на селскостопанските земи ще се развърже икономическия инициатива за ползотворно използване на най-ценното и незаменимо средство за производство в селското стопанство - земята. Линията на икономически интереси от обработването на селскостопанските земи беше предизвикано от държавата - монополист, която по най-безчовечен начин експлоатираше земеделските стопанпроизводители.

Аз считам, че най-сигурният начин за реализиране на аграрната реформа е незабавното преминаване към пазарна икономика, при която ще бъдат равнопоставени всички форми на собственост, а конкуренцията ще бъде икономическият лост, който ще стимулира развитието на земеделското производство.

Ще се сира накратко на някои моменти от икономическата страна на проб-

лема за собствеността на земята. Твърде разпространено е разбирането собствеността да се схваща като владение на средства за производство. Много съществено е кой владее средствата за производство. Но това изразяват преди всичко юридическите отношения. Тези отношения безспорно са важни, но със закона за собствеността на селскостопанските земи трябва да се уредят преди всичко икономическите отношения за собственост. По силата на икономическите отношения собственик на земеделските земи е този, който присвоява цялата или част от печалбата.

С проблема кой досега присвояване печалбата, са свързани голяма част от деформациите в социално-икономическия живот и отчуждаването от земята и другите средства за производство.

Достатъчно е държавата- монополист да иземе цялата или по-голяма част от печалбата, както десетилетия това го правеше със селското стопанство, и собственикът се отчуждава от собствените си средства за производство. Апаратчиците-тоталитаристи никога не разглеждаха отчуждаването от земята в този аспект, защото ние не да бъде разобличен държавният монополизъм, който беше основа за съществуване на тоталитарната система. *(Единични ръкопляскания от опозицията)*

Сега, когато ще приемем закона за собствеността и ползуването на земеделските земи, трябва ясно и точно, без политически пристрастия да кажем, че всяка форма на собственост има икономически смисъл само когато нейните субекти присвояват цялата или част от печалбата.

Така че всички половинчати постановки, забраняващи даването на земя под аренда или наем от собствениците, не трябва да имат място в закона. От придобиването на собствеността върху земята логично следва правото на собственика да се разпорежда с начина на нейното използване и стопанисване. В тази връзка законът за собствеността и ползуването на земеделските земи трябва да бъде изчистен изцяло от административни разпоредби, каквито има в чл. 9, ал. 3, 4, 5, 6, чл. 14, 34, ал. 2. В този случай държавните и кооперативните земеделски стопанства са поставени в привилегировано положение спрямо частните стопани.

Поземленият собственик при условията на пазарната икономика ще бъде заинтересуван да намери според икономическите си интереси желания от него начин така да обработва земята си, че да получава максимална печалба. Той ще може да я обработва сам, може да използва услугите на кооперативните земеделски стопанства, за сезонната работа могат да се наемат сезонни работници. Ако обстоятелствата налагат, частният собственик трябва да има право да дава земята си под аренда или наем. Собственикът също трябва да има пра-

во да купува и продава земята си по пазарни цени. Но в преходния период от тоталитаризъм към демокрация, за да не се получават сътресения, трябва да се постави мораториум върху покупко-продажбата на земята поне за срок от пет години. С това ще се пресекат опитите за развихряне на рентниерството.

Като селскостопански специалист аз познавам екологичния потенциал на страната и ви уверявам, че ако аграрната реформа развърже икономическия възел, който е стиснал за гунната пането селско стопанство, само за три-четири години ние ще имаме изобилие от селскостопанска продукция. Затова сега, когато приемаме закон за земята, ясно, точно и стабилно трябва да се очертаят правата и задълженията на собственика на селскостопанска земя и в никой случай да не прибъгваме към административни подходи и принципи.

В този порядък на мисли аз подкрепям приемането на втория вариант от чл. 9 от закона. Използването на земеделските земи по предназначение ще се регулира от пазарната икономика и новата данъчна система.

Във връзка с това считам, че не са обосновани ограниченията по отношение границите за собствеността на земята в райони с интензивни култури.

Предлагам във връзка с това да отпадне ал. 2 от чл. 6. Земеделските работи имат сезонен характер. Това позволява заетите със земеделското производство да се занимават и с други професии. Такива тенденции се наблюдават в цял свят. Моите проучвания показват, че 20-25 на сто от реализираната земеделска продукция в повечето страни се осигурява от стокотехнически, а не от земеделски производители, на които земеделието е втора професия.

Затова аз предлагам да отпадне вариант първи на чл. 4, ал. 1 на законопроекта.

В заключение искам да напомня, че земята е най-голямото богатство на нашата страна не само защото е основа за производството на хранителни продукти, но и в буквалния смисъл на думата богатство. Стойността на земята е около 900 млрд. лв. и близо девет пъти по-висока от стойността на производствените фондове.

Узаконяването на това богатство ще направи собствениците активни производители и ще съдейства за ускоряване на приватизацията и в другите сектори на народното стопанство.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Почивка ще дадем малко по-късно. Вие знаете, че има една култарна изложба в нашия стол и някои от депутатите може да отидат да видят. Тя се открия към шест часа и затова нека направим почивката малко по-късно.

Преминаваме към точка втора:

Законопроект за изменение и допълнение на Закона за народното здраве и спорта

Моля председателят на комисията г-н Цанев да докладва.

КОНСТАНТИН ЦАНЕВ: Уважаеми г-н председател, уважаеми дами и господа народни представители! Изменението и допълнението на Закона за народното здраве бяха разглеждани много щателно в Комисията по здравеопазването и спорта. В продължение може би на месец и половина в повече от 10 заседания той беше разгледан точка по точка. След това в две заседания беше разгледан и в Законодателната комисия. Бяхме го представили и на експерт-икономист, който прецени, че няма никакви финансови и икономически въпроси, и затова каза, че законът е добър. Това беше г-н Пушкарков. Какво ценим с тези изменения? Ние искаме българският гражданин да има сигурността, че зад гърба му стои поликлиниката и държавната болница, една сигурност за безплатна медицинска помощ. С навлизането на пазарния механизъм постепенно ще бъдат разкривани осигурителни каси, които ще поемат същата тази сигурност на българския гражданин да има достъпна медицинска помощ, но вече не само в държавните заведения, но и в частните кабинети, поликлиники и болници. Пазарната икономика ние препоръчваме, че не осигурява и не защитава социално слабия. Заради това като доминант остава в тази начална фаза държавното здравеопазване. Частният кабинет, който предстои да бъде разкриван, има за цел да застъпи един субективни изисквания на отделния гражданин, отчасти той може да замени и домашния лекар, това, което държавното здравеопазване въпреки усилията си не може да осигури. Измененията на членовете, които правим, са: даване на сигурността за здравеопазване на българските граждани и да се предотвратят известни нарушения от страна на здравните служители. Ние считаме в законопроекта, че частната практика в държавни лечебни заведения не може да бъде правена. След това, таксите, които ще плащат при тази икономическа криза и при това обедняване на нашия народ, смятаме, че трябва да бъдат тарифни ставки, определени от Министерството на народното здраве. И мен ми се струва, че тази сигурност и тази етичност в медицинската професия с тези изменения в Закона за народното здраве, ние я запазваме. Аз ви моля да погледнете на тези изменения по-задълбочено и бих ви помолил да гласувате и да одобрите, след като предварително се изкажете и направите известни възражения или подобрения.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: И аз Ви благодаря. Господин Джеров, от името на Законодателната комисия.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Г-н председател, дами и господа народни представители! Във връзка с направената бележка вчера от един народен предста-

вители днес на всички народни представители е раздалена справка за всички текстове от Закона за народното здраве, които се засягат с предложеното ви изменение на Закона за народното здраве. При това положение всички народни представители са могли или ще могат в предстоящите часове да направят сравнение между наличните действащи текстове и промените, които се предлагат.

Във връзка с доклада. Изслушахме досега доклада на специалната комисия, която изясни някои основни моменти. Аз не бих искал да спирам вашето внимание относно това, че щом като Законодателната комисия докладва един законопроект пред вас, тя е преценила, че същият е съобразен с Конституцията и не би трябвало непрекъснато да го повтарям това нещо. Самото минаване през Законодателната комисия, одобряването от тази комисия означава, че тя първо е сверила неговата конституционосъобразност. Какво бих си позволил сега накратко да изясня? Има няколко момента, върху които се налявам, че народните представители със своите изказвания, които ще направят, ще улеснят и специалната комисия, и Законодателната комисия в бъдещата работа. С направените пред вас промени на базата на предложението на специалната комисия се подчертава категорично безплатната медицинска помощ у нас. Нарочно започвам от тук, за да не бъдем криво разбрани, защото във всеки чух някакви изказвания, че премахваме безплатната държавна помощ. Няма нищо подобно. Безплатната държавна помощ, говоря за медицинската помощ, си остава в рамките, в които тя е съществувала и досега. И в тази насока е промяната, която се прави с чл. 2, това е & 1 от закона, с чл. 2, ал. 1. Всеки български гражданин има право на безплатна медицинска помощ в държавните здравни заведения при условията на този закон. И с оглед именно на това правило се правят промени в чл. 36 и 36а, за да се разбере, че навсякъде, където има задължително лекуване, то се осигурява от безплатната държавна здравна мрежа. Какво е новото, което се предлага? На първо място се създава възможност за частна медицинска практика. Тя се осигурява задължително във всички държавните здравни заведения. Това са основни положения. Сега тук има един спорен момент, за което ще моля вас да вземете отношение. Дали тази частна медицинска практика може да се упражнява от всяко правоспособно медицинско лице или медицинският специалист трябва да има зад себе си тригодишна медицинска практика. Оставаме го във варианти, за да може да се реши този въпрос. Също така Законодателната комисия направи някои изменения, които тази частна медицинска практика може да се извършва само на базата не на разрешение, както беше предложено, а на базата на регистрация. Мисля, че ме разбирате. Докато разрешението означава получаване на разре-

шение, в другия случай просто съответният медицински специалист се регистрира в общинския народен съвет. На второ място, с предложения на ването внимание законопроект се открива възможността за създаване на частно здравно заведение с разрешение на министъра на народното здраве. Именно с оглед пък на осигуряване на гражданите създадена е възможност с чл. 25г, такова заведение да бъде и закрито тогава, когато се нарушават някои правила и норми. Не навлизам в подробностите, само акцентирам върху по-основните моменти. Съновременно законопроектът създава възможност за откриване на частни или кооперативни аптечни фирми. Това са именно чл. 75, 75а, 75б и 75в. Както вече изясних, паралелно е допусната и възможността за закриване на такива аптечни форми по реда на чл. 75б. Тук може би има един друг момент, на който най-накрая ще си позволя да сира ването внимание с оглед изказванията, които ще започнат след мен, относно цените, на които гражданите ще могат да получават тези частни медицински услуги. И това е един въпрос, по който ще трябва да се помисли, и това ще бъде уредено с правилник, издаден от министъра на народното здраве.

Много моля в изказванията, които ще бъдат направени, да бъдат подпомогнати двете комисии, за да можем да вземем окончателно становище и да ви предложим при второто четене съвсем изчистен от всяка гледна точка законопроект. Благодаря за ването внимание.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Искам да прочета предварително записалите се и да знаете реда, по който ще стане разискването. *(Прочита списъка)* За да не губим времето, давам думата на Стефан Радославов. Няма ли го? Тогава Константин Иванов.

КОНСТАТИН ИВАНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители, драги колеги! Пред вас е законопроектът за изменение и допълнение на Закона за народното здраве. Зная, че много от вас ще кажат, че не е свършен. Да, петина е, по това е закон, който се предлага да действа няколко месеца до внасянето на нов и цялостен закон за здравеопазването. Затова апелирам към всички вас - моля подкрепете го, защото той ще отвори и ще даде път на така необходимите реформи в здравеопазването. Всички разбирате, че това е ключов закон. Искам да ви кажа, че проектът беше изработен от широк кръг висококвалифицирани експерти и специалисти, които работиха дълго върху него. Под него стоят подписите на ръководителите на всички професионално съсловни организации в здравеопазването, представители на независимите синдикати, на конфедерацията на труда "Подкрепа", на Министерството на здравеопазването. Той е одобрен и в Комисията по здравеопазването и спорта на Великото Народно събрание.

По повод на някои споделени мнения, че са с проекта ще се даде възможност за прекомерно забогатяване на здравните работници, ви припомням думите, които често се употребяваха в миналото: "Здравните работници сте наистина оценявани".

Указ 56, който разисквахме преди време, не дава право за упражняване на частна практика от медицинските специалисти, с което се нарушават икономните им права. Затова се налага и приемането на тези изменения в Закона за народното здраве. Обърнете внимание още на първото изречение в предлагания текст: "Всеки български гражданин има право на безплатна медицинска помощ в държавните здравни заведения при условията на този закон."

Само една част от българския народ ще се възползва от услугите на частно практикуващите лекари и стоматолози, а останалата ще предпочете, както и досега, държавните здравни заведения. Аз смятам, че тази част е осигурена със средства, за да заплаги такъв вид услуга. Затова не трябва да се страхуваме, че хората ще бъдат ограбвани. Тези, които не могат, и тези, които не желаят, няма да отидат в частните кабинети, но са осигурени с безплатна медицинска помощ.

Искам да изкажа и две мои предложения по конкретни текстове от закона.

Първо, предлагам нова ал. 4 със следния текст: "Забранява се частната медицинска практика на медицински специалисти, работещи в държавните здравни заведения." Основанията ми за това са няколко. Първо, ако не се приеме такъв текст ще се получи изтичане на така дефинираните в момента медицински инструментариум, консумативни материали и някои медикаменти от държавните здравни заведения, за каквито вече има сигнали. Съзнателно не квалифицирам това изтичане с по-тежка дума, но тази дума вие я знаете.

Второ, ще се създаде възможност за сепаративно отношение към болните в държавните здравни заведения, постигнали по общия ред, и тези, преминали предварително през частния кабинет, като първите ще изпадат в неизгодна позиция.

Трето, България има опит по отношение на частната медицинска практика, отработвана от специалисти, работещи в държавните заведения. Общата оценка категорично не е положителна.

Четвърто. В повечето страни от Европа, към която всички така се стремим, медицинските специалисти работят или в държавно заведение, или са на частна практика, но нямат право на двете заедно.

Искам да изкажа и едно второ предложение. В същия този чл. 25а, ал. 3, т. 4, в чл. 25в, ал. 1, т. 6, както и в чл. 75а, ал. 3, т. 4 има изискване при регистрацията на кабинет, здравно заведение и анкета да се представя свидетелство за съ-

димост. Предлагам това изискване да отпадне. Не зная при регистрирането на частна практика при други интелектуални професии да се изисква подобен документ. Смятам, че това изискване е неподходящо.

Имам и още едно предложение към същия законопроект. В новосъздадената ал. 3 на чл. 3 второто изречение да бъде променено, както следва: "Съставът на съвета и правилникът за дейността му се утвърждават от Министерския съвет", а не както е предложено от министъра на здравеопазването. И продължавам същата алинея: "Министърът на здравеопазването не може да бъде негов председател".

Накрая моля господа народните представители да си спомнят отново, че всеки български гражданин е осигурен с безплатна медицинска помощ, и да подкрепят предложенния проект чрез вота си и го превърнат в закон.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Стефан Радославов.

СТЕФАН РАДОСЛАВОВ: Господни председател, госпожи и господа народни представители! Вземам думата по един законопроект, който засяга здравеопазването, една област, в която в тази зала има много специалисти, но аз се чувствавам задължен да се изкажа като пациент, като гражданин, който се поставя в положението на лекар.

Смятам, че предложената корекция на Закона за народното здраве с нищо няма да подобри началото на частната практика и на създаването на частните здравни заведения в тази страна. Погледнете и вижте добре каква система се предлага с тези корекции! На входа, в средата и на изхода на системата отново седи чиновникът. Това е Висш медицински съвет - една нова гилдия, един нов съвет на майсторите, който ще трябва да дава разрешение на лекаря, да посъветва министъра, за да се даде разрешение на българския лекар да си отвори частно заведение. Та това го няма за никоя друга частна практика в тази страна! Защо тогава да не въведем към Министерството на индустрията един висш съвет на индустриалците, който да препоръчва дали някой индустриалец трябва да се занимава с частна дейност?

Министърът с този помощен орган, ще разреши на лекаря и освен, че ще му разреши, лекарят трябва да направи клетвена декларация, че не е откраднал инвентара си. За този, който краде, в нашата държава има Наказателен кодекс. Българският лекар с нищо не е по-добър от никой от нас, за да има специален режим за неговата честност, за да бъде длъжен той да доказва, че не е крадец. Това е унижителна процедура (*Частични ръкопляскания*) и аз се чудя как този законопроект, след като е минал през толкова комисии, стига в тази зала! И така, ние обичаме и уважаваме бялата престилка и отиваме там да ни леку-

ва, а ще се съмняваме, че лекарят е крадец. И не дай боже, ако не подпише тази клетвена декларация, той няма право да си отвори частен кабинет.

По-нататък от страх, че много ще забогатее българският лекар, още незапочнал да работи, ще му сложим ценоразпис, утвърден пак от един административен орган. И накрая, ако трябва да го ликвидираме, министърът ще издаде заповед да му се закрие здравното заведение. Някой да си въобразява, че ще се намери млад, енергичен български лекар, който да започне при тези условия частна практика? Някой от вас да си въобразява, че ще се намери такъв? Той още като тръгне да събира тези безкрайни свидетелства и доказателства за своята честност и професионална катърност, ще се откаже.

Това е последица от страха ни да освободим човека да работи, катърният да печели и да си върши работата. Това е последица от неразкрепостеното ни тоталитарно мислене. Гледайте на лекаря като на човек, който работи общественополезен труд, както и учителя, както и земеделеца, и му дайте възможност да работи. Вещко опова, което трябва да защити интереса на потребителя, на пациента, обществото трябва да осигури, но не като си въобразява, че работника, а като ги стимулира.

Аз съм категорично против това предложение. Следя този законопроект от самото му възникване. Съжалявам, но с нищо не е подобрен от лятото на 1990 г. Дори е влошен. Освен това имах предложение, споделяно с много други колеги, че има една категория народни лечители, екстрасенси и т.н. - хора, с които се слави тази страна. Това е област, в която може да върви и шарлатания, но и нещо непознато, но много ценно и неизучено, за което държавата няма регламент. Аз очаквах, че тук ще има раздел, с който да се дадат елементарни гаранции за обществото за защита от шарлатани, и елементарна гаранция, която обществото ще даде на тези народни лечители, които могат и трябва да упражняват своя занаят. И не е чудно, че го няма, след като на лекаря, човека с бялата престилка, на който сме дали здравето в ръцете си, си въобразяваме възможността да работи. Какво остава за народните лечители?

Моля Комисията по здравеопазването и спорта да си вземе бележка от моите изказвания и ако прецени, че те са правилни, да преработи проекта. Няма да гласувам за него и не съветвам никого от вас да гласува в този му вид.

Колеги, става дума за нещо съществено, за престижа и доверието на обществото не към някой друг, а към българския лекар. Запомнете това!

Благодаря ви! (Ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Съби Големанов.

СЪБИ ГОЛЕМАНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа! Преди всичко искам в качеството си на здравен работник да изкажа

задоволството си, че пленумът на Великото Народно събрание разглежда приоритетно законопроекта за допълнение и изменение на Закона за народното здраве. С това Великото Народно събрание проследява логиката и категорично отхвърля многогодишния абсурд в сферата на здравеопазната система в България. По принцип и според моите възгледи и схващания аз подкрепям законопроекта, защото той е една обективна необходимост и гарантира правото на всеки български гражданин на избор на лекар. С промените на Закона за народното здраве се разрушава една крепостническа система на медицинското обслужване в България, премахват се много елементи на тази бюрократична система. Естествено е, че не само допълнението в нашата здравна система се нуждае от промяна. От промяна се нуждае цялостната преценка както по отношение на структурата на амбулаторно- поликлиничната и стационарна помощ, но и по- дълбоки промени в образователната система, финансирането на здравеопазната и здравноосигурителната система.

Промените в здравеопазването трябва да тангентират и съжителствуват със съвременните тенденции и принципите на здравеопазването от световен мащаб. Във връзка с това предлагам, ако се приеме от Законодателната комисия, & 1, чл. 2 в създадената ал. 4 да придобие следното съдържание: " След приемането на здравноосигурителната система всички български граждани освен в държавните здравни медицински заведения безплатна медицинска помощ им се оказва и от частните, кооперативните, религиозните, благотворителни и други заведения. "

Член 25а, ал. 1 да придобие следното съдържание: " Право да упражнява частна практика в градовете и селата имат всички правоспособни медицински специалисти, с призната специалност и медицински специалисти с най- малко 3- годишен стаж в здравно държавно заведение. За медицинските специалисти със стаж по- малко от 3 години, особено тези, работещи в селските профилактични заведения , за оказване на специална медицинска помощ или оставяне на разположение да се разрешат от Министерството на народното здраве допълнително възнаграждение".

Съгласен съм с колегата Иванов, работещите в държавните здравни заведения да нямат право на частна практика.

Член 25 г, ал. 1 да отпадне, тъй като влиза в противоречие с чл. 25в, ал. 1 и чл. 26в, ал. 1, в които се определят изискванията за разрешение на частни, кооперативни, благотворителни заведения. От това следва, че ако не са налице изискванията и гаранциите разрешение няма да се даде от министерството за откриването на такова заведение. Освен това в разрешеното частно, кооперативно или благотворително заведение работят правоспособни специалисти в

зависимост от квалификацията им. Ако начинът на лекуване и обслужване на болните не е правилен и са настъпили усложнения от това, болният може да направи иск пред съда за компенсация, а при необходимост експертизата от компетентни medici ще даде мнение за съда и на Министерството на здравеопазването дали да се закрие частното заведение или не.

Член 26, ал. 2 да придобие следната формулировка: " Всеки български гражданин, който живее постоянно в чужбина, има право на безплатна медицинска помощ в България само ако се установи на постоянно местожителство. Същото да се отнася и за икономическите емигранти, получили паспортен режим за една, две или повече години. "

И накрая искам да се разбере от народните представители и от целия български народ, че негативната оценка, която се дава на българското здравеопазване, на българската медицина, е крайна, неоснователна, необективна. Убедено мога да кажа, че лекарите в България са компетентни, всеотдайни, с много професионализъм. В здравните заведения в България са внедрени съвременни медицински принципи и схващания, съвременни технологии за диагностика, лечение и рехабилитация. За деформациите в здравеопазването не може да се търси вина у здравните работници, то е израз на идейна заостреност и догма.

Приканвам уважаемите народни представители да гласуват на първо четене законопроекта, а ако е възможно - и на второ четене.

Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата за реплика Светослав Бъчваров.

ВЕНЦИСЛАВ БЪЧВАРОВ: Благодаря г-н председател. Уважаеми колеги, позволих си да взема реплика, да репликирам преждеговорилния, защото се подразних от една формулировка, която той направи - да няма право, да се отнеме право. Всяко едно законодателно решение, което отнема право, е посетателство по принцип върху правата на човека, гарантирани в нашата Конституция. Трябва да има икономически мерки и организационни мерки, които да попречат, да кажем, на един лекар в държавно учреждение да работи частна практика, по законодателно да се отнема това право, това е посетателство върху правата на човека.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Атанас Узунов.

АТАНАС УЗУНОВ: Уважаемо председателство, уважаеми госпожи и господа народни представители! Измененията, предложени в законопроекта за изменение на Закона за народното здраве, са необходими на българския народ и на медицинското съсловие в България, защото защитата на най- ценното за

хората-здравето- е пряко свързана с този закон и с тези изменения. За съжаление, когато човек е здрав или се чувства добре, той не обръща внимание на това ценно състояние за отделния човек и за обществото- здравето, и оценяваме това едва тогава, когато го губим. Затова, разглеждайки измененията на закона, ние ще решим един въпрос, ще ликвидираме незаконен акт, извършен в миналото, един акт, при който се проведе национализация на мисловното вещество на българския лекар и се разни една демагогска идея за безплатно медицинско обслужване, което фактически беше платяно или по-точно за него бяха събирани средства, пари от нашия труд, които изчезнаха в бездъния джоб на тоталитарната държава. Много малко от това, което се вземаше от нашия труд за здравеопазване, се връщаше по своето предназначение. Остатъчният принцип в здравеопазването, заделване на средства от бюджета на държавата, колкото персонално реши някой от управляващите, доведе до тази крива в здравеопазването и във всички области, в която се намираме.

Затова както аз, така също и парламентарната група на Българския земеделски народен съюз подкрепяме законопроекта за изменението на Закона за народното здраве. С това фактически се връщат нещата там, откъдето ние започнахме да падаме преди 20 и няколко години. Това изменение в периода на прехода ще освободи, ще разкрености инициативата на българския лекар, като твърдо се запазва безплатността за всички български граждани в държавните лечебни заведения, както и сега. Запазва се общодостъпността на всеки български гражданин, обаче същевременно, подчертавам, открехваме вратата за инициатива в здравеопазването, за изборността в отношенията между пациент и лекар и естествено създаваме предпоставки за изграждане на част от условията за здраво пазарно стопанство- такова, каквото е то във всички развити страни на Европа и в света. Всеки от нас вече е убеден, че осигуряването на здравето на българския гражданин ще трябва да се подсигурира със средства, събрани от фондове за осигуряване, за да бъде действително това здравеопазване безплатно. И всичко, което сме отделили от нашия труд, за да съхраним нашето здраве, действително ще се насочва, ще се възпроизвежда единствено за здравето на българския гражданин. Този фонд ще се осигурява от работодателя, от общината, от държавния бюджет, по труда на лекаря и другия медицински персонал, получил реална цена, която има за краен продукт здравето, ще бъде оценен по достойнство и по крайния резултат.

Достатъчно време със системата на лозунги се стремяхме да докажем, че ефективно лекуваме българския народ. Ние създадохме много пещи, по същевременно, заставайки на една погрешна позиция по отношение на инициативността и оценката на медицинския труд, отрекохме всичко, апатемосахме лу-

мата "частно" и се стремяхме да държим в обятията си всяка мисъл, която и не приема инициативата на българския лекар.

Затова ние, членовете на Българския земеделски народен съюз и в частност неговата парламентарна група, ще гласуваме за тези изменения в предложения законопроект.

В частност, въпреки че заставам зад законопроекта, ще си разреши да предложа корекция, която съм пропуснал да докладвам на Комисията по здравеопазването и спорта. В предложения законопроект на стр. 3, в чл. 25б предлагам думата "или" между "лекар или стоматолог" да се замени с "и", да се заличи изразът "с призната специалност", като в края на абзаца след думата "професия" се допълни изречението с текста "съответната медицинска дейност в тях се ръководи от лекар (стоматолог) с призната специалност".

В ал. 2 на същия член пред израза "медицинска дейност" да се прибави думата "съответна".

На стр. 4, чл. 25 г, ал. 1, предпоследния ред изразът "Съюзът на стоматолозите в България" да се замени "Българският стоматологичен съюз", както е в действителност.

В чл. 25д след израза "медицинска помощ по цени" се добави "образувани по правилник" и следва текстът. Тази корекция, уважаеми народни представители, поставям на вашето внимание, тъй като не мисля, че това е един редакционен пропуск.

По отношение на изказването на колегата Иванов за това дали в село може да се работи частно, какво ще стане с българския народ и с българския селянин и какво ще стане с редицата милион хора лекари, които идват на село, работят на село, след като на тях им отнемат правото да работят и да имат и те едно равнопоставяне с останалите лекари в страната. Именно затова аз мисля, че за лекаря, който работи на село, не може да се приеме текст, че той или ще работи в държавно, или ще работи в частно заведение. Това е на стр. 2, абзац 25.

Второ - в този текст се предвижда и удостоверение за съдимост. Аз като български лекар или по-точно като български гражданин не приемам, че мога да работя земеделие, без да имам това удостоверение за съдимост, а в другата дейност - да ми искат удостоверение за съдимост. Редно ли е? Никой не ми е искал досега този документ. Никой не се е съмнявал в моята честност, въпреки че зад гърба ми има над 7000 само в Пазарджик оперирани. Редно ли е в едно бъдеще да се постави под съмнение моята честност с един такъв документ, а за всички нас - останалите български граждани с редица дейности, това да не се поставя?

В заключение искам да прикани уважаемите народни представители да

приемат закона с увереност, че при разглеждането му в Комисията по здравеопазването и спорта основният принцип, който ръководеше комисията, беше хуманността и клетвата на Хипократ. Моля гласувайте за този закон. За да накараме всички опези, които са забравили тази клетва, да си я спомнят, и за да освободим механизма на свободния медицински труд в нашата държава, в която се налявам, че основно върховенство има законът.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Мими Виткова.

МИМИ ВИТКОВА: Уважаеми г-н председател, уважаеми колеги народни представители! Вероятно у много от вас възниква резонният въпрос предлаганите промени в Закона за народното здраве променят ли съществено системата на здравеопазването у нас? Отговорът е еднозначен - не. Основното изменение в него се състои в това, че се разрешава медицинска практика и се дава възможност медицинска помощ да оказват освен държавните частни и кооперативни здравни заведения. Като член на Комисията по здравеопазването и спорта при Великото Народно събрание подкрепям направените промени в закона и в същото време искам да споделя някои свои виждания.

Въвеждането на частна медицинска практика преди въвеждането на осигурителната система нарушава един основен принцип на закона - правото на безплатна медицинска помощ за българските граждани. Това право те запазват в държавните здравни заведения. Идеята за свободен избор на лекаря се помрачава от условието, че за този избор болният трябва да заплаща. Във връзка с това с правилника на частната медицинска практика достъпът на най-квалифицираните специалисти трябва да бъде не само платен за болния, а да се запази и сегашната форма на консултативен прием.

Без въвеждането на осигурителната система цялостната реформа в здравеопазването е немислима. И това ни задължава като законодатели да ускорим нейното създаване и прилагане.

Със следващите два въпроса, които искам да поставя на вниманието на уважаемите народни представители, рискувам да се конфронтирам със съловие, към което принадлежа, но се налявам колегите да оценят положението, в което се намират донугатите, призвани да зацпащават интересите на своите избиратели. Става дума за съчетаването на държавна с частна медицинска практика от едно и също лице. Споделим лично мнение, че това трябва да се допусне само за хабилитирани лица или изивени специалисти в останалите здравни заведения, като тяхната дейност трябва да бъде строго контролирана. Медицинските специалисти трябва сами да изберат своя професионален път - в държавния или частния сектор - свободното съчетаване на двете форми на

медицинска практика неминуемо ще ни сблъска с незаконно преливане от едната към другата система на консумативи, медикаменти и ще опорочи добрия замисъл на частната медицинска практика, както и ще деформира мотивацията за работа в държавните здравни заведения. Затова различните форми на медицинска дейност трябва да бъдат поставени в равностойни конкуриращи се условия.

Не е тайна, че здравните заведения вече обедняха на инструментариум, живак, консумативи не само от дефицита, но и от подготовката за старт в частната медицинска практика. На свободния пазар ние трябва да излезем не само с желасци, но и с можели лекари. Страни с утвърдени традиции в това отношение са твърде изискателни към свободно практикуващите, като изискват 6-7 години специализация в здравни заведения и висок професионален пътежиж. Ние се ограничаваме само с изискването за 3-годишен трудов стаж в здравно заведение, като знаем, че за това време лекарите не могат да придобият специалност в съответния профил. Затова предлагам към този срок от 3 години в чл. 25, ал. 1 - пейния вариант, да се добави и принципът: и призната специалност за лекарите. Смятам контрадоволът, че така ще бъдат опетени лекарите, работещи в селата, за нестойтелен, тъй като това ще бъде само стимул за тяхната ранна и ускорена специализация.

Възстановяването на частна медицинска практика у нас става в условията на тежка икономическа криза, когато социалното разслояване на обществото ще се задълбочава, а социално слабите ще бъдат подложени и на този натиск. Поради това мисля, че социално справедливо е на този етап стойността на здравните услуги в частния сектор да бъдат регламентирани от Министерството на народното здраве и селовните организации, а когато бъде въведена осигурителната система, ще можем, без да бъдат пряко засегнати интересите на болните, да въведем изцяло пазарния механизъм в здравеопазването.

В заключение искам да успокоя колегите с това, че с тази корекция на закона ние полагаме началото на възстановяване на частната медицинска практика. Времето до изработването на новия Закон за народно здраве, което, да се надяваме, няма да е много дълго, ще ни покаже къде сме прави и къде грешим.

Правилното разрешаване на проблема за частната медицинска практика трябва да съблюдава различни и често противоречиви интереси. И ние трябва максимално справедливо да ги защитим.

В същото време на всички хора, които ни слушат и които се страхуват от това, че здравеопазването ще бъде изцяло срещу заплащане, искам да кажа, че безплатното държавно здравеопазване няма да бъде отнето като социална придобивка на българина, а предстои да бъде разширяван неговият обхват. Здра-

всепазването е огледало на социалната политика на всяка държава. Силна социална политика може да има само при силна икономика и при правилно отпониение на политическите сили към този сектор.

Уважаеми народни представители, белият цвят като символ на чистота и здраве би могъл да обедини всички ни без риск за отстъпление вляво или вдясно. Нека поставим в центъра на чистите си помисли неговите проблеми и гласувайки промените в този законопроект, да оценим по достойнство дълго подценявания труд на здравните работници.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля следващият за изказване. Докато дойдете едно съобщение. То може вече да не важи, но във всеки случай ми беше дадено доста отдавна. През почивката Законодателната комисия иска да събере своите хора в зала "Запад", за да може да се разгледа законопроектът за счетоводството. Проверете, за да видите дали важи това съобщение.

АСЕН ЗЛАТЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги народни представители! Една кратка реплика към преждеговоривния доцент Узунов. Да се твърди, че премахването на частната практика преди години е национализация на мисловното вещество на лекарите, от хабилитирано лице, какъвто е доц. Узунов, звучи най-малкото несериозно. На присъстващите в тази аудитория, а и на тези, които ни слушат - знаят, че тогава премахването на частната практика имаше и една благородна цел - да се ликвидира с груби нарушения, извършени от една част от медицинските кадри, в това число и от хабилитираните. Естествено това не се реализира както трябва, направи се зле. След това последва организация и анализ на съществуващите слабости и се доведе до това тежко положение, в което се намира нашето здравеопазване. Аз подкрепям законопроекта, но смятам, че това не е реформа в здравеопазването, а е само първа крачка, която изисква разработката на цялостен закон, това което и д-р Виткова мотивира, след като се изработи този цялостен закон и се извършат и необходимите икономически предпоставки и база, може да се говори за действителна реформа. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Частът е шест и тридесет. *(Звънец)* Почивка.

(След почивката)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Внимание, започва регистрацията чрез автоматизираната система за присъствието на депутатите в залата.

Няколко уточнения чрез съобщение. Напомня се на народните представи-

тели, че в съответствие с чл. 18 от Правилника за организацията и дейността на парламента всяка парламентарна група, която те образуват, следва да представи в Бюрото на Великото Народно събрание решение за това и списък на членовете на ръководството и на народните представители, включени в нея. Решението и списъкът следва да се подпишат от всички народни представители от състава на дадената парламентарна група. Тези документи трябва да се представят в Бюрото до 5 януари 1991 г. Парламентарните групи и промените в техния състав и ръководства се вписват, както е указано в правилника, в специален регистър. И ето в изпълнение на това аз ще ви прочета уведомлението, което получихме вчера.

Уважаеми господин председател, във връзка с изискванията на членове 14, 15 и 16 от Правилника за организацията и дейността на Великото Народно събрание народните представители Стефан Савов, Стефан Василев Стоянов, Златка Русева, Георги Марков, Петър Тодоров Теслаков, Братислав Димитров Талев, Георги Атанасов Спасов, Зоя Крумова Комитова, Георги Игнатов, Христо Марков Марков и Георги Любенов Бунов се събраха на 14. XII. и образуваха парламентарна група на Демократическата партия, която обединява горепосочените народни представители в зависимост от тяхната партийна принадлежност и политическа ориентация. За председател на групата е избран Стефан Димитров Савов, а за секретар - Златка Русева. Освен датата отдолу следват имената на всички членове на парламентарната група на Демократическата партия и всички народни представители, членове на групата, са се подписали саморъчно. Напомням това - тази група вече ще бъде заведена в специалния регистър. Така трябва да постъпват и всички други.

Има ли още народни представители, които ще се регистрират? След това аз ще помоля операторите, по това да бъде за утре, към този час - 7 без 15 - да бъдат на табло или по друг начин обявени имената на народните представители, които сега не са в тази зала. И така - да се прекрати регистрацията. Да се обяви кворумът.

Операторите, отбележете за утре имената на отсъстващите от залата народни представители в този момент. *(Звони)*

Продължаваме. Така както се уточни преди малко, предложението е да се прекрати общата дискусия сега, т.е. да се отложи по законопроекта за изменение на Закона за народното здраве. Оратори има достатъчно, това ще бъде утре. Да преминем към второто разглеждане на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за пенсията заедно, господине, вижте днешния ред за днес - с второто разглеждане на законопроекта за отмяна на Указ 1698, на Указ 3097 и след това - второ разглеждане на законопроекта за изменение на Указ 1094,

т.е., може би и второ разглеждане на законопроекта за изменение на Закона за осъвременяване на някои пенсии. Материята е еднородна. Така се постъпи и при първото четене и днес тя не бъде дискутирана, макар излязло от точка 6 включително. Впрочем това е така от миналия път, по все пак народните представители, които са съгласни с този начин на опериране, да гласуват със своето "да", а тези, които не са, не гласуват по друг начин. Гласуваме предложението.

Предупредих, но някой трябва да чува, включително и операторите. Гласуваме. Повтарям, толкова ли не се чува? Гласуваме едновременно обсъждането на второ разглеждане на точки 3 до 6 включително, а и гласуването ще стане разделно. Тоест иска се "да" на мнозинството.

А, Вие, дали гласувахте, господин Бъчваров?

Да се прекрати гласуването. Оператори, обявете резултатите. Приема се това предложение. Цифрите: 201 гласа - за, 19 са против и 9 се въздържат.

Преминуваме към този доклад. Сега, преди да дам думата на председателите на комисията или на техните докладчици, господин Джеров тук ли е? Би трябвало да бъде. Давам думата на народния представител г-н Стефан Савов за лично обяснение, така както новелява нашият правилник, а той ще обясни защо го прави едва сега.

СТЕФАН САВОВ: Преди три дена, уважаеми госпожи и господа народни представители, преди три дена г-н Михаил Савов, мойт адан, както той също ме нарече, отпрати към мен една реплика. В този ден аз отсъствах, бях предварително съобщил на председателя за моето отсъствие. Сега просто използвам случая, за да... И правото си на едно лично обяснение в рамките на три минути.

Господин Михаил Савов казва: "Господа, във връзка с това, между впрочем аз искрено съжалявам, че от залата отсъства уважаемият Стефан Савов, мойт адан, но искам да отворя една скобка, защото отдавна дължа една реплика. Неколкократно в тази зала се правят онити събитията на 9 септември да се определят като резултат от действия на една група конспиратори. Разбира се, през очите на сина на един министър от последното десетемврийско правителство може би 9 септември изглежда така. Но аз искам да ви кажа как изглежда 9 септември през моите очи - син на един активен участник в борбата против фашизма".

Господин Савов, всъщност с това изяснение вие давате точно искания от мен ход на нещата. Просто 45 години да се казва нещо против 9 септември, да се казва една дума критична против 9 септември, да се направи дори един анализ, исторически, против 9 септември беше непремисливо. Фактически сега ние

отиваме към тона положение, в което едно историческо събитие, станало преди почти половин век, ще може и трябва да намери една правилна оценка. Аз мисля, че в това отношение е добре да преценявате и вие, когато се изказвате, във вашите изказвания, разбира се, има истина, но и в нашите изказвания - също има истина! Просто, анелирам към това да се търси някакъв път, в който да могат историческите събития, които са разделили българския народ и са изконали пропаст между двете, да речем, части на българския народ, да се намери, ако щете дори брод, в историческата истина.

Господин Иван Генев в своите изказвания, просто само използвам случая, говори за десет хиляди убити, около девет хиляди и не знам си колко убити партизани и за 20 хиляди убити ятаци. Господин Генев, моля ви се, справете се просто с една логика на нещата. Ако имаше десет хиляди убити партизани, сигурно е трябвало да има сто хиляди партизани. Ако имаше двайсет хиляди ятаци убити, то сигурно е трябвало да има половин милион ятаци. Вижте сега, тези работи са точни, има данни, и то по Ваш източник от 1923 до 1944 г. са 4 800 души, от които 600 са убити в Съветския съюз. Но, разбира се, и това са цифри. Това са цифри, господин Премянов! Спокойно, спокойно! Изслушайте ме. Ще имате думата.

Тези неща, ще има възможност да се доказват, аз, когато говоря, не искам тук никого да предизвиквам, отиравам един призив към нашите историци. Сега, когато във връзка с нашето споразумение, което ще подпишем - не сме го подписали още, архивите се откриват. Най-после тези историци, вече освободени от известни партийни повели, да дадат, да се постараят - това няма да стане нито за седмици, нито за година може би дори, но да започват да работят, за да дадат на този български народ един точни цифри, защото цифрите, които иначе се развяват, ожесточават, противопоставят, изкопават нови ровове. Но ние, мисля, че ако искаме доброто на българския народ, ще трябва да търсим бродове, а не отново да изкопаваме ровове.

Трябва да се търси историческата истина. И ще ви кажа пак във връзка с това: вчера по предложение на моите приятели от земеделския съюз се гласува една амнистия, за която аз гласувах, разбира се, по всичките параграфи. Вярно е, че от тази амнистия ще се възползват и някои престъпници. Но, господа народни представители (*Шум от редиците на всички политически групи*), само това да кажа, само това...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Савов, личното Ви обяснение трябва да бъде до две-три минути...

СТЕФАН САВОВ: В рамките на това само ви казвам, че защото това е във връзка с г-н Савов, което той казва, беше свалено едно правителство, съставе-

по от действителни демократи, начело с племенника на Александър Стамболийски, в което участвуваше братът на Райко Даскалов, в което участваха такива чисти демократи като Никола Мушанов. Мога да ви уверя, че в най-скоро време Демократическата партия ще внесе закон за амнистия на това правителство. Защото то в никой случай не може да се нарече фашистско. И още нещо - третият състав от Народния съд, защото тук има и млади хора, е за Катинския процес. Има осъдени хора за Катин! Вие знаете...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Савов, благодаря ви. *(Звъни)* не може да има речника на лично обяснение, което се дава в края на заседанието, не е отговор, а процедурно. Заповядайте... Чуйте, господин Премянов.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Уважаем г-н председател, уважаеми дами и господа народни представители! За да не се използва трибуната на Народно събрание за подобни речи под форма, която не позволява да им бъде отговорено по подобаващ начин, когато атмосферата в това Народно събрание е благоприятна и то може да работи делово и конструктивно, както забелязахме, че става в последните дни, да се изключи тази възможност, която правилникът предвижда - да се дава думата за подобен вид изказвания. *(Възгласи от страна на опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. Има думата за процедурен въпрос г-н Гочев.

НИКОЛА ГОЧЕВ: Уважаемо председателство, протестирам срещу нарушението на процедурата и правилника. Многоуважаемият г-н Гиньо Ганев, който иначе много стриктно съблюдава правилата, вече трети път прави нарушение в този смисъл. Ние имаме конкретен дневен ред и не виждам защо трябва да се дава думата за отговори. Плюс това за лично обяснение в правилника е предложен момент преди прекратяване на заседанието. А ние сме в хода на дневния ред.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не ми се обяснява повече. Г-н Савов иска това свое лично обяснение от два дена и ние в Бюрото му казахме, че той не може да го направи, освен евентуално по точката от дневния ред. Понеже г-н Савов, неговият съименник, го спомена лично по повод на дискусията във връзка със Закона за пенсията, прецени се, защото той не бил тук - сам обясни това, да даде личното свое обяснение сега. И аз съжалявам за това, защото той под формата на обяснение разни тук една теза, която не може да се замълчава. Вземам акт от това, което казахте и вие.

Има думата г-н Джеров. Репнихме да се дискутират всичките точки от 3 до

6 заедно, но ако препените, че дискусиата и тук може да бъде ориентирана раз-
делно, струва ми се, това е много трудно, и смятам, че изцяло трябва да се гле-
дат.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Г-н председател, дами и господа народни пред-
ставители! Както често вече използваме думата "пакет", внесени са за разг-
леждане 4 законопроекта. Те са взаимно свързани и затова си позволявам та-
ка да ги нарека и да ги обединя. Първото е законопроект за изменение на Зако-
на за пенсиите. Вторият законопроект се отнася за изменение и допълнение на
Закона за осъвременяване на някои пенсии. Третият, ако мога така да ги под-
редя, е законопроектът за изменение на Указ 1094 за духовно стимулиране. И
четвъртият - е законопроектът за отменяне на два указа - 1698 от 1984 г. и Указ
3097 от 1986 г. Както изясних вече, касае се до една обща материя, макар и раз-
положена в няколко нормативни акта, поради което е удобно и полезно те да
бъдат общо дискутирани и след това гласувани, ако народните представители
дадат своя вот за това.

Първо, законопроектът за изменение на Закона за пенсиите. Преди една
седмичка той е гледан на първо четене; одобрен е по принцип. Законодателна-
та комисия в заседанието си и днес разгледа всичките направени възражения,
някои от тях бяха възприети, други не поради чисти юридически съображения,
тъй като Законодателната комисия изхожда от тях. Законопроектът е във вида,
в който беше приет от Законодателната комисия, е доведен до вашето знание,
макар малко по-късно днес след обяд.

Съображенията са дадени в самия законопроект. Също така по същото вре-
ме ви беше раздален законопроект за изменение на Закона за осъвременяване
на някои пенсии. Той също е разгледан. По него нямаше почти никакви пред-
ложения, поради което всъщност по него никакви изменения не сме ви пред-
ложили.

Следват двата законопроекта за отмяна на двата указа и за промяна на един
указ. Те са непроменени, така, както бяха внесени на първо четене, тъй като по
тях няма никакви предложения или предложенията не могат да предизвикат
каквито и да било промени.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Г-н Джеров, Вашето послед-
но становище кое е. При мен има едно, което не е датирано. То ли е?

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: То е дата 21 декември. Другото, което не е да-
тирано, е за първо четене.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Сега ще дам думата на док-
ладчиците на другите комисии. Комисията по труда, социалната заплата и осигу-

гуряването на гражданите. Имате думата, ако ването становище се е променило след дебатите при първото четене.

ДЕНИС КУМАНОВ: По тези закони, които са представени на второ четене днес, комисията не променя първоначалното си становище.

По отношение на предложения текст за учителите комисията си поддържа становището, че въпросът трябва да бъде отнесен по съответния ред за категоризация пред Министерския съвет съгласно ал. 2 на чл. 2. Това искане го правим с цел да не създаваме допълнително напрежение в страната. В момента в Министерството по труда се прави искане за прекатегоризация на около 104 професии в страната. По отношение на указите ние изразихме становището си - поддържаме приетото от Законодателната комисия.

Комисията също така поддържа становището си по отношение на законопроекта на г-н Медарски.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Все пак, г-н Куманов, чухте министъра на финансите днес, който направи едно искане във връзка с условията за пенсионирането на учителите въпросът да не се гледа днес, тъй като те имат да правят своите изчисления. Има ли комисията ви мнение по този въпрос?

ДЕНИС КУМАНОВ: По този въпрос нашето мнение е изразено в разделното ви становище. Комисията смята, че прекатегоризацията на учителите трябва да стане по общия ред, тъй както по отношение на всички професии и длъжности. Така че основателно е искането и на Бюджетната комисия, и на Комисията по икономическата политика. Не можем да отделим учителите от другите професии.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Защо да не може?

ДЕНИС КУМАНОВ: Ще има пак привилегии. Ние сме против привилегиите. Това е становището на комисията.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Понякога думата г-н Христо Христов - докладчик на Комисията по националната сигурност, за да изрази становището на комисията по разглеждания проблем.

ХРИСТО ХРИСТОВ: Благодаря ви, г-н председател. Уважаеми колеги, в началото на м. април при измененията, които се направиха по Закона за пенсиите, беше изменен и чл. 50, който засяга пенсионирането на офицерите от Българските въоръжени сили и от системата на Министерството на вътрешните работи.

Фактически спорният въпрос, който възникна още тогава и който предизвика сериозен обществен резонанс, беше дали представителите на тези две ве-

домства, които се пенсионирали между 40 и 50 години, да получават такава част от пенсията, която заедно със заплатата за заеманата длъжност не надвишава размера на brutната заплата, получавана при пенсионирането.

Непосредствено след това палатата комисия беше сезирана с писмо от името на министъра на народната отбрана г-н Мутафчиев, от г-н Пенчо Пенев - по това време министър на вътрешните работи, от г-н Иван Кръстев - по това време министър на строителството и архитектурата, а по своя инициатива народният представител Тодор Бояджиев сам внесе законопроект за изменението на това решение.

Аз пред вас няма да излагам пълното и панироко мотивите за исканията на ръководителите на тези ведомства, но все пак бих искал да atra внимание-то ви върху няколко съществени факта.

Става дума за една солидна и една оправдана обществена оценка на труда на българските офицери. Получава се приблизително такава картина - един летен в системата на ракетните войски, който е висококвалифициран специалист - електрончик или инженер, след като бъде пенсиониран на 40-годишна възраст, ние му препоръчваме да отиде останалите 20 години да работи в системата на селското стопанство, за да може да получава пенсия и трудово възнаграждение, равнозначни на онази заплата, която той е получавал като военен. Вие разбирате, че се получава нещо ненормално. Стига се до състояние на една своеобразна социална дискриминация. Нещата се задълбочават още повече, като имате предвид, че в системата на Народната армия военната служба беше намалена от 24 на 18 месеца. Това палата една голяма част от офицерите между 45 и 50-годишна възраст да бъдат прибиързано пенсионирани. Така се е получило например в системата на Транспортните войски, че са били освободени от това ведомство около 1000 души - изтъкнати, добре квалифицирани специалисти, които вече са си намерили работа и ако законът влезе в този му вариант в действие, те трябва да напуснат работата, която са получили и да отидат да работят в селското стопанство.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Защо да не отидат в селското стопанство?

ХРИСТО ХРИСТОВ: Нещата в самото селско стопанство при закона, който ние обсъждаме и който евентуално ще бъде приет в началото на годината, придобиха съвсем друг характер. Изхождайки от тези и редица други съображения от този характер, изхождайки от необходимостта да се утвърждава социалният престиж на военната служба, да се уважават хората, които бранят нашите национални граници, нашият национален суверенитет, комисията, като вземе предвид редица социални, политически и морални аргументи и основания, ви предлага този прибиързано приет закон, който фактически говори за ед-

на непрецизност, допусната парламентарна непрецизност, да бъде изменен, като пенсионираните служители от двете ведомства да запазят правата си на пенсионирани, такива, каквито те са били по закона за пенсията до неговото изменение. Тези техни права по същество се свеждат до това да се даде възможност до навършване на пенсионната възраст-60 години за мъжете и 55 години за жените, пенсионерите от двете ведомства да получават трудово възнаграждение и пенсия, които да се равняват на заплата, която биха получавали, ако са на действителна служба в тези ведомства.

Ние привеждаме още един солиден аргумент. С това ни най-малко не се бърка в джоба на държавния бюджет. Следователно разглеждайки, именно подхождайки към проблема от позициите на националната сигурност, ние разчитаме, че депутатите от Седмото Велико Народно събрание ще се отнесат с държавническа мъдрост към тази идея, ще преценят взетото решение и така, както сме предложили конкретно решението за изменение и допълнение на Закона за пенсията, ние ще го одобрим. Това предложение се прави от името на Комисията за националната сигурност. Аз фактически, за да спазя процедурата докрая, само ще ви прочета съвсем точния текст.

"В чл. 50 се правят следните изменения и допълнения. Първо, в ал. 1 след думите "от всички категории", се добавя "освен тези по чл. 6 и чл.7".

Второ, създава се нова алинея със следното съдържание: "Пенсионерите по чл. 6 и чл. 7, които работят и това време се зачита за трудов стаж, имат право на такава част от пенсията, която заедно със заплата за заеманата длъжност не надвишава размера на brutната заплата за същата длъжност през текущата календарна година, до навършване на 60-годишна възраст за мъжете и 55-годишна възраст за жените.

Трето, сегашните ал. 2,3,4 и 5 стават съответно 3, 4, 5 и 6. И още в # 5 от преходните разпоредби думите "но не по-късно от 31 декември 1990 г." се заличават."

И именно ние щяхме да внесем предложението за изменението на този закон след Нова година. Но фактът, че до 31 декември законът реално ще влезе в действие, ни кара така бързо да се обърнем към вас, за да се извърши крайно необходимата преценка на взетото от нас решение. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: За един момент, г-н Христов, аз ви почаках търпеливо, за да ви попитам следното: Първо, такъв законопроект преди вашата комисия внесен ли е и разглеждан ли е на първо четене?

ХРИСТО ХРИСТОВ: Този законопроект беше внесен в Законодателната комисия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Законопроект няма в Законо-

дателната комисия, има в Народното събрание. Такъв законопроект постъпил ли е, гледан ли е или не?

ХРИСТО ХРИСТОВ: Аз го дадох на Вас.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Сега в дневния ред гледаме определени законопроекти: предложение на г-н Медарски, на правителството, на г-н Луджев и т.п.

ХРИСТО ХРИСТОВ: Ние го внасяме днес.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Днес не е възможно да го внесете.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: На първо четене имаше внесено такова предложение.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: На първо четене минал ли е или не?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. Изключва се от дискусия предложението на Комисията по националната сигурност, ако не е внесен. Ако обаче това е законопроектът на г-н Тодор Бояджиев?

ХРИСТО ХРИСТОВ: Именно, това е. Аз казах, че е внесен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Защо не кажете, че е това?

ХРИСТО ХРИСТОВ: Аз казах, че е внесено. Може би не бях пълен, прощавайте.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Така че, г-жа Русева, допускам, че вие сте процедурно предложение отнада, ако това е законопроектът на г-н Бояджиев.

Благодаря ви. Това се изясни.

Иска ли някой докладчик думата от името на постоянните комисии при второто четене сега? - Не. Пристъпваме към дискусия при второто разглеждане.

САВКА ЙОВКОВА: Искам думата за реплика.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да, заповядайте. Репликата ви може да бъде само по отношение на г-н Христов. Ако не, тогава ще участвате в дискусията изобщо. Към кого е вашата реплика?

САВКА ЙОВКОВА: Към докладчиците.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се, аз затова ви питам. Господин Христов е докладчик. Имате думата.

САВКА ЙОВКОВА: Господин председател, дами и господа, изразявам личния си протест срещу опитите да се снесе от обсъждане чл. 5 от Закона за изменение на пенсията, който се отнася до пенсионирането на учителите. Възникна предложение от депутат министър Иван Костов, но то не е прогласувано. Затова моето предложение е парламентът да се произнесе по този въпрос

дали да продължим дебатите и вземем решение.

Към г-н Денис Куманов имам следното възражение. Не става дума за привилегия на учителите. Напомням, че става дума да се възвърне едно право, което законодателство беше уредено до 1968 г.

При най-голямото ми уважение към Законодателната комисия и лично към нейния председател мисля, че нейните функции са юридически добре да обосноват текста, без да посяга на съдържателната му страна. И аз съм удивена от това, че една част от текста по собствено желание на учителите липсва в предложения текст на чл. 5. Моля да бъде включено. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на народната представителка Василка Костова. Моля народните представители наистина да се съобразяват с факта, че сме на второ четене и да се спират само на направените предложения или отхвърлените, разбира се.

ВАСИЛКА КОСТОВА: Уважаеми председателствуваш, уважаеми колеги! Да, ще се съобразя с това, че сме на второ четене. Обаче когато разсъждавахме по принцици върху законопроекта за изменение на Закона за пенсиите, тъй като комплексно подходихме, бяхме лишени от възможността да изразим по-цялостно отношението си и да защитим предложението на учителите. Въпреки това аз ще спестя тази част от моето изказване, защото смятам, че няма някой от вас, който да не е убеден, колко различни са условията, при които работи съвременният учител, колко се нуждае от обществен престиж тази професия, колко е нужна тя днес на нашето общество.

Искам още веднаж да подчертая, че ние не се стремим към прекатегоризация на нашия труд, а желаем да се възстанови едно отнето право.

На второ място аз желая да припомня на всички присъстващи тук колеги, а и на нашите избиратели, че преди известно време една голяма част от учителството стачкуваше. Една група развълнувани млади хора дойдоха в Комисията по науката по образованието и изявиха желания, искания ние да подкрепим тяхната стачка. Разбира се, стачката не прие този размер, който понякога, това се патриваше от средствата за масова информация, една голяма част от учителите, и то по-голяма - над 90 на сто не излезе на улицата да потърси своето право. Това са тези учители, тези избиратели, които вярват, че правата трябва да се отстояват чрез единствения законодателен орган, който е легитимен - Великото Народно събрание. И аз моля, пека колеги, ние се издигнем на равнището на своята висока отговорност и оценим правилно тези исконни права на българските учители. Нека да помогнем със своя вот да се възстанови това отнето право, като добавим към текста, който днес ни се представя, и първоначалната добавка, т.е. учителите "по желание получават право-

то да се пенсионира..." и т.н. Тъй като беше поставен въпросът за броя на евентуално желаещите да се пенсионира и финансовите възможности на държавата, аз мога да отговоря и на този въпрос. Към 1990 г. по този начин, при тези условия могат да се пенсионира 17 843 мъже и 13 516 жени и веднага искам да добавя, че при днешното време на ускорени темпове на инфлация, при ниски заплати на учителите, едва ли в близките години тази цяла част учители ще пожелае да използват правото си на облекчени условия на пенсиониране. Независимо от това ние сме длъжни да изпълним това тяхно искане, защото то е в интерес на професията, на привлекателността на тази професия, преди всичко на тези млади хора, които имат качества да бъдат учители, да бъдат възпитатели, да не търсят своето призвание и своето поприще в други отрасли, а да работят това, за което са учили. Още веднъж ви приканвам да гласувате за изменението на чл. 5 в Закона за пенсиите. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на г-н Бъчваров. Извинете, реплика към г-жа Костова? Зановядайте. Господин Бъчваров, почакайте, има една реплика на г-н Илич Цветков.

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Многоуважаемо председателство, уважаеми колеги, когато обсъждахме на първо четене законопроекта и специално по частта за учителите, аз се изказах не като учител, а като човек, който беше упълномощен да представи исканията на учителите и според тях добавката "по желание", тази добавка да отпадне. За съжаление от чл. 5 както беше представен, е отпаднала другата част, която уреждаше по какъв начин ще се пенсионираат учителите освен въпроса за възрастта им. Става въпрос за 80 на сто от три последователни месеца по избор на учителите. Тази добавка аз не я виждам тук и всъщност тяхното искане не е удовлетворено. И преговориваната колежка говори за стачката на учителите и трябва да знае това нещо, че при стачката на учителите беше подписано споразумение с правителството - целият му текет е внесен тук в парламента, и в него именно това е казано, че този текет трябва да бъде така, както е предложен сега от Законодателната комисия относно допълнението за 80 на сто от три последователни месеца по избор. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Също. Думата е на г-н Бъчваров.

ВЕНЦИСЛАВ БЪЧВАРОВ: Уважаеми господин председателствувач, благодаря ви. Госпожи и господа народни представители, вземам думата, понеже дебатираме вкуп по всички точки от днешния ред относно законопроекта за изменение на Указ 1094. В този вид, в който ми е представен, мен ми се струва, че той крие някои неща, които са пропуснати, и аз бих искал да ви предложа ед-

на нова редакция на този законопроект и веднага след това ще обясня мотивите си:

"Параграф 1: Отменят се т. 1 и 2 на ал. 1, на чл.8.

Параграф 2: Точка 1 от ал. 3 на чл. 8 да се чете: Орден "Стара планина"; точка 3 от ал.3 на чл.8 - "Орден на розата".

Параграф 3. Отменят се членове 10, 16, 17, 18, 25, 29, 87 и 92 от Указ N 1094. # 6 от законопроекта става # 4."

Моите мотиви са следните:

Госпожи и господа народни представители! Единствен целокупният народ има право да определи кои хора са негови национални герои. Това не е от компетенцията нито на правителството, нито на управляваната партия, нито на управляваната система. Затова моето предложение е изобито да отпадне званието "Герой на Република България".

Второто ми предложение се отнася до отменяването на чл.25, който гласи, че: "Най-висок орден в Република България е орден "Георги Димитров".

Третото ми предложение е да се отмени орденът "9 септември" - чл.29 от указа.

Членове 87 и 92 са вързани съответно с чл.16 и затова те естествено трябва да отпадат. А в цитираните от мен # 1 и # 3, точка 1 и точка 2 споменават точно тези ордени.

Аз смятам, че на този етап не можем веднага да направим една реформа на орденската система и системата за духовно стимулиране.

Това е един въпрос, който внимателно и задълбочено трябва да обмислим. Ние трябва да знаем, че в нашата история много достойни ордени, особено на най-висшия от тях неправомерно е припизен статутът - той се е казвал "Св. равноапостоли Кирил и Методий". Този орден е имал такъв висш статут, че е можел да се носи само от 15 живи българи.

Днешният медал "Кирил и Методий" се раздава наляво и надясно, с което се унижава висшият му статут. За уважение е друг един достоен орден - "За храброст". Неговото място достойно трябва да се върне в статута на българската орденска система, защото с него са напичени гърдите на пай-смелите български граждани. Затова аз настоявам моето предложение да се обсъди от Законодателната комисия, да си каже и тя мнението. В този дух на мисли приключвам моето изказване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Дайте текета, макар че имам чувството, че това е един нов законопроект, който искате да внесете, но не сега е моментът, ми се струва.

Искам да напомня, че в комисията, която се ръководи от г-н Колю Геор-

гиев, Георги Минев и др., има едно становище, че нямат становище по Указ 1094. Кой ще изрази все пак становището на комисията.

Има думата Димитър Йорданов по Указ N 1094.

ДИМИТЪР ЙОРДАНОВ: Господин председател, дами и господа! По необясними причини законопроектът за изменение на Указ N 1094 мина ненадейно, изненадващо на първо четене, без да бъде гласуван и обсъждан отделно от другите представени законопроекти. Затова искам да взема отношение по този законопроект, в който се предлага да се премахнат всички почетни звания, както и паричните добавки на техните вносители към заплатите и пенсиите.

Аз съм член на Комисията по културата и духовните ценности и изказвам моето собствено мнение, тъй като в комисията не можахме да стигнем до единно решение.

Подкрепям законопроекта в частта му, в която се отнемат тези звания, но не подкрепям идеята да се отнемат привилегиите, свързани с паричните компенсации върху пенсиите и заплатите. Ние знаем как бяха давани тези звания и през кое време. Още повече такива звания са давани в няколко страни. Може сред техните носители да има и такива, които не ги заслужават, но останалата голяма част са уважавани, почитани хора на труда, изтъкнати писатели, поети, артисти, педагози и други, които бяха почитани не само в България, но и далече зад нейните предели, където разпознаха културните и духовните ценности на страната ни.

Този указ засяга около 800 герои на България, 1700 герои на социалистическия труд, 701 носители на званието "народец" и 4900 "заслужили" от 49 вида професии и занаяти. Някои членове от нашата комисия говореха, че тези хора работели при привилегирвани условия на труд, със специални машини, че държавата им е била предоставила всичко, за да получат тези звания. Аз не зная нищо съществено да се е изменило в труда на миньора или актьора освен че са останали лампата и ботуните, студените спени и грима. Някои от тези хора сега получават 120 лв. пенсия и само добавките от 60 и 100 лв. ги осигуряват в живота. Ще накараме ли тези хора, чрез парламентарната пилотина, да ги пратим на улицата в утрения ден?

Всяка една страна има уважавани имена. Нима България няма да има своите почитени хора в труда и културата в това време, когато тя има най-голяма нужда от тях? Ако не оставим отново и проявяваме принципа на ранното християнство да изравняваме доходите не се ли връщаме към онова тоталитарно мислене, няма ли да се повдигне и логически въпросът - званието "кандидат на науките", "доктор" не бяха ли давани през тоталитарното време? Не се ли поставя един правствен въпрос - защо едни ще имат, а други няма да имат звания?

Не противопоставяме ли едни хора на други?

Ето защо аз считам, че отнемането на паричните привилегии е несправедливо. Правя следните две предложения във Великото Народно събрание:

Първо, да се премахнат званията, като се запазят паричните надбавки към пенсиите, както към тези, които са пенсионирани, така и на тези, които ще се пенсионираат;

Второ, България не може да остане без държавни отличия и почетни звания. Затова предлагам компетентните органи при Президентството да предоставят във Великото Народно събрание законопроект за цялостно репаване на този въпрос за удостояване с почетни звания, ордени и медали.

Накрая напълно подкрепям законопроекта, предложен за пенсиониране на учителите, но категорично възразявам на предложението на г-н Цветков да се вземат само последните три месеца, които са валидни за пенсиите. Знаем, че имаме учители, които работиха в труднодостъпни райони с по-големи заплати. Това ще ги оплети и тях. Затова предлагам да бъдат три месеца, но от последните 10 или 15 години.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на народния представител г-н Сибил Големанов. Отново господа привличам вниманието ви върху това при второто четене нека да се съсредоточаваме върху предложенията, които са направени, още повече, че ораторите се повтарят често и при първото, и при второто разглеждане.

СЪБИ ГОЛЕМАНОВ: Уважаеми колеги и колежки, уважаеми председателю! По отношение чл. 45б. Миналия път се изказах по този въпрос. Считам, че тук се касае не само за хуманитарен акт, а се отнася до едно социално положение на жените, а също така има и демографско значение. Жените, които са родили повече от три деца, са няколко хиляди. Ето защо аз мога да го подкрепя и смятам, че моите колеги от БСП ще се съгласят с мен да се приеме в този вариант, свързан със стимулиране на раждаемостта и прираста на населението на Република България. Жени, родили повече от три деца, да се пенсионираат след отглеждане на децата до 18-годишна възраст.

По т."б." съгласен съм, тъй като едно дете може да бъде по рождение, още от първия ден с вродени аномалии. Така че майката, която ще отгледа детето, фактически тя го гледа денонощно, за нея това е тежък физически труд. Затова предлагам при отглеждане на детето до 13 години, както миньорите имат право, на 45-годишна възраст майката да бъде пенсионирана за гледане на дете с тежки вродени дефекти.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на г-н Михаил Савов.

МИХАИЛ САВОВ: Благодаря, господин председател, уважаеми народни представители! В дискусията по първото четене на този проект за изменение на Закона за пенсията аз подкрепих едно предложение, което беше направено и от редица други депутати - с изменението на чл. 46 да се увеличи размерът на надбавката от 30 на 50 лв. За съжаление Законодателната комисия не е уважила това предложение, което беше подкрепено от няколко души народни представители. Освен това в своето изказване при обсъждането на първо четене, аз предложих или да се съхранят, или ако не се съхранят наследствените народни пенсии, то най-малкото тази надбавка да касае и получателите на тези наследствени народни пенсии. За какво става дума, уважаеми господа народни представители? Кои са днес получателите на наследствени народни пенсии?

Това е един изключително ограничен кръг на вдовици от съпротивата, тъй като вече деца на загиналите в антифашистката борба не могат да получават наследствени пенсии. Става дума само за вдовици от съпротивата. Те са на преклонна възраст и са изключително малко. Мнозинството от тях получават в най-добрия случай, земеделска пенсия. Мисля, че с чиста съвест имаме основание да разпространим надбавката, която се предвижда за участниците в антифашистката борба, и върху получаващите досега наследствени народни пенсии.

И така, уважаеми господин председател и уважаеми господин председател на Законодателната комисия, моето предложение се свежда до известни изменения в редакцията на ал. 4 на чл. 46: "Лицата, взели участие в антифашистката съпротива (аз съм за втория вариант, който предвижда заличаване на партизани, политзаговорници и конспиратористи, тоест, без конкретизация на всички участници в антифашистката съпротива), получават добавка към пенсията си в размер не на 30, а на 50 лв. ". Тази надбавка се отнася и до лицата, получавали досега наследствена народна пенсия. Това е въпрос на редакция.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да, тази редакция на чл. 46, ал. 4.

МИХАИЛ САВОВ: Да, но тя засяга не само изменението на цифрата, но се разпространява и върху лицата, получавали досега наследствени народни пенсии.

Господин председателствувач, след моето изказване в дискусиата на първо четене на закона, към мен бяха отправени два въпроса. Вие в съответствие с правилника, ми обещахте, че в края на заседанието ще ми предоставите ду-

мата, която аз поисках непосредствено след изказванияте се. За съжаление обаче такава дума не ми беше предоставена.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Във връзка с какво, г-н Савов?

МИХАИЛ САВОВ: Два въпроса, които бяха отправени във връзка с моето изказване по законопроекта на първо четене.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Въпроси ли имате?

МИХАИЛ САВОВ: Да, и Вие обещахте, че ще ми дадете думата, но въпреки това не ми я предоставихте.

Аз не бих желал да се връщам сега към тези два въпроса, за да не разводняваме наистина нашето заседание вече при дискусията на второ четене.

Бих желал да кажа само няколко думи на г-н Стефан Савов във връзка с отговора на моята реплика, който между впрочем има непосредствено отношение към текста на закона.

Уважаеми народни представители, аз съм напълно съгласен с колегата Стефан Савов, че събитията на 9 септември 1944 г. както досега, така и понастоящем и очевидно и в бъдеще ще предизвикват различни оценки и различни мнения. Съгласен съм изцяло също така с г-н Стефан Савов, че различните категории граждани на тази страна, имащи отношение към тези събития, макар и от различни страни на барикадата, трябва да направят всичко възможно да надживеят тези различия. За съжаление обаче г-н Стефан Савов, който доста добросъвестно процитира една част от сценарията на моето изказване, пропуска главното. Нашите различия в оценката на това дали 9 септември е дело на група конспиратори, или това е резултат на това една доста масова народна антифашистка борба.

БОГДАН АТАНАСОВ (от място): Какво значи доста?

МИХАИЛ САВОВ: Моля! Има достатъчно данни, уважаеми господа, който иска да се запознае с количеството на участниците и различните категории участници. Това има непосредствено отношение към Закона за пенсиите.

ВЕНЦЕСЛАВ МЕДАРСКИ (от място): И стачката на "Подкрепа" беше масова.

МИХАИЛ САВОВ: Моля Ви, уважаеми, Вие ще си вземете думата и ще си кажете своето мнение. Дайте да се учим на парламентарна култура и да се слушаме повече. Аз не ви прекъсвам, когато Вие се изказвате.

Този спор има непосредствено отношение към това, което ние обсъждаме. Защото, ако 9 септември е дело на група конспиратори, то тогава няма смисъл да се говори в Закона за изменение на пенсиите нито за надбавките към пенсиите на участвувалите в антифашистката борба и т.н. Тук мисля е нашият принципен въпрос, тъй като не подлежи според мен на фалсификация масовото

участие на нашия народ в антифашистката борба.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Имате думата за реплика.

БОГДАН АТАНАСОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги! Преждеговорившият г-н Савов ни каза много интересни неща за победата на 9 септември, които се фиксираха в законодателство, което облагодетелствуваше доста хора в продължение на много години. Но тези неща бяха отразени и в нашата литература. Така известният Янко какъв принос имаше? Имаше филми разни, в които чертаеше в един бой на цигарена кутия следващия бой. Къде е правдата? Литературата отразява ли я, историците отразяваха ли я вярно? Или те бяха в услуга на, знаем на кого, на същия Янко! Историците описваха Янко, Янко описване себе си.

Благодаря ви. *(смях и ръкопляскания в опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Към изказването на г-н Савов ли имате реплика? Заповядайте.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА: Уважаеми господни председателстващи, уважаеми дами и господа народни представители! Понеже тук възникна известен спор за антифашистката борба в България, позволете ми само няколко реда да ви прочета какво тя е коствувала на нашия народ. Ето какво коствува на българския народ антифашистката борба. През периода 1941 г. до 9 септември 1944 г. в страната са арестувани 64 545 души. На 12 461 е поискано смъртно наказание. Осъдени са на дългогодишен строг тъмничен затвор 7324 души. Само военните съдилища са осъдили на смърт и са застреляли 1570 военнопослужени, други 1133 са осъдени на доживотен строг тъмничен затвор. *(шум в опозицията)* Избити са и без присъди антифашисти, като партизани... Моля ви, уважаеми господа! Ние вчера много внимателно изслупахме въпроса за амнистията, нека сега да имаме нужното уважение и към тези хора, които са се борили в антифашистката борба. *(шум в залата)* Избити са и без присъди антифашисти, като партизани, ятаци и близки на техните семейства, 20 070 души. Само убитите партизани са 9140, в това число убити ятаци и близки на партизани 10 930, интернирани 31 000 и така нататък. Само за периода от 30 април до 30 юни 1944 г. са изгорени 1548 постройки на партизани и техните близки. От тях 576 са масивни къщи. По данни на полицията тяхната стойност възлиза на 195 454 225 лв. и така нататък.

Моля ви нека не смесваме антифашистката борба с господин Янко.

Благодаря ви за вниманието. *(Ръкопляскания в БСП. Господин Стефан Савов тръгва към трибуната)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля Ви, господин Савов, то-

зи път да се разберем. Правилникът ви е развален. Не можете да вземате реплика към реплика.

Какво искате, г-жа Коен? Реплика към кого?

ЛЕА КОЕН (от място): Към г-н Томов.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Той не се казва Томов, това е господин Михаил Савов. Ако към него имате реплика, това е третата реплика. Заповядайте.

ЛЕА КОЕН: Аз няма да се разиростирам да превръщам обсъждането в историческа справка. Ние обсъждаме един социален въпрос. И аз приемам този социален въпрос в този му вид и тази му фаза. И именно от тази гледна точка искам да попитам г-н Савов на какви мотиви се базира неговото предложение за 50 лв., а примерно не за 52 лв. и 40 стотинки? Това някакъв собствен негов критерий ли е или как, на каква основа се прави това пенно? Аз разбирам и съм убедена, че има хора, вдовици на партизани и т.н., които живеят с мизерни пенсии и за които предложената сума от 30 лв. вероятно представлява някаква финансова подкрепа. Но не виждам тази сума каква подкрепа и каква стойност би могла да има например за генерал Джурев? (*оживление и смях в опозицията*)

Във връзка с това аз искам да ме разберете добре, не протестирам против това хора, които действително са били жестоко засегнати от определени събития. Аз също познавам такива възрастни жени, които живеят със земеделски пенсии, с много скромни средства и за които тази пенсия е някаква социална подкрепа. Да се определи една социална гаранция, точно определена, например минималната пенсия, и те да имат право да получават или средна, или не знам, може би Комисията по труда, социалната защита и осигуряването на гражданите трябва да се изкаже в този смисъл, и те да получават точно определена социална група, да получават добавка до този минимум, до този екзистенциуминимум. Но в някакъв случай не съм съгласна това подавание, което обаче умножено, в много голяма степен ще се отрази на държавния бюджет, да бъде препаяно и върху хора, които фактически нямат и никаква пужда от него.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата Велико Великов.

ВЕЛИКО ВЕЛИКОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колежки и колеги! В момента, когато се извършва приватизация в селското стопанство и се приема закон за земята, пред мен преди малко прозвучаха малко несериозно думите на г-н Христо Христов, който обяви труда в селското стопанство за непривлекателен, като за наказание за пенсионерите. Аз смятам, че трудът в селското стопанство за всеки българин е въпрос на чест и гордост и той не може и не бива така да поставя въпроса, че трябва да се отиде в селското стопанст-

во и пенсионерите трябва да се трудят там честно и откровено.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Александър Стамболийски има думата.

АЛЕКСАНДЪР СТАМБОЛИЙСКИ: Уважаемо председателство, дами и господа народни представители! Извинявам се, че ще отключа малко от разглеждания законопроект въпроса. Но ние когато сме обсъждали пенсиите, сме допуснали според мен една голяма грешка, тъй като не се сме предвидили да осъвременим пенсиите - наследствените пенсии, т.е. пенсиите на сираците. И на жени - домакини, възрастни, които получават половината пенсия от съпруга си.

Аз смятам, въпреки че е на второ четене този законопроект, ние все пак да обърнем внимание, че сираците, които ние пренебрегваме... (*Обръщайки се към Александър Джеров, който седи на масата на стенографите*), господин Джеров, не ме гледайте така! (*Реплика на Александър Джеров: Не, аз Ви следя*) ... Аз на г-жа Ботунарова бях предложил да се вкара това нещо преди второ четене, но виждам, че не е. И в момента смятам, че ние трябва да помислим и по този въпрос. Защото ние обещаваме в законопроекта да се дадат по 50 лв. на активните борци. Нямам нищо против - на който заслужава. Но и тук тези сираци също трябва да имат пари, за да ядат.

Благодаря за вниманието. (*Частични ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Думата е на народния представител Росен Хубенов. (*Обръщайки се към депутата в залата*) Моля? Не Ви чувам. Заповядайте. Процедурен въпрос повдига народният представител.

ШАКИР ПОЮКОВ: Уважаемо председателство, уважаеми колеги народни представители! Внесъл съм предложение по въпроса за пенсиите на майки, родили и отгледали над 5 и повече деца. Тъй като на 31 декември влиза в сила законът, за тези, които са пенсионирани, да не упражняват повече своята професия. Имайки предвид, че тези жени ще бъдат осигурени, тъй като те са пенсионирани на 45 години, а аз съм внесъл предложение те да се пенсионират по желание до 55-годишна възраст, до навършване на 55-годишна възраст. Или пък докато последното - 5,6 или 7-мо дете, навърши 18-годишна възраст.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Извинете, какво Ви е процедурното предложение? Не се разбира.

ШАКИР ПОЮКОВ: Моего предложение е да се включи...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това не е процедурно предложение. То е по същество. Искате изменение на закона.

ШАКИР ПОЮКОВ: Понеже аз съм го...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Вие го повдигнахте по-рано

още.

ШАКИР ПОЮКОВ: Но не е включено.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не е включено, разбира се. Значи искате да се изкажете по това да се включи. То е друго. Това не е процедура. Благодаря ви.

Господин Хубенов.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Уважаеми дами и господа бивши ученици! Позволете ми да ви задам един въпрос. Спомняте ли си имената на своите възрастни вече, изморени от апостолското си горене в най-благородната от всички човешки професии учителки и учители? Чувствувате ли се длъжници на тези, които са ви учили не само на четмо и писмо, но и на човеколюбие?

Длъжници сме, скъпи колеги. Длъжници сме им не само лично, но и като общество, което така скандално допусна да девалвира отношението му към педагогическия труд, към професията, на която в миналото се пощеняваха най-светлите ни личности.

* Длъжници сме не само на миналото, длъжници сме и на бъдещето. Особено в този период, в който ние сме тръгнали към един процес на нравствено обновление на нацията. Кой ще обнови, ако не тези, които обучават децата ни!

Ето защо, колеги, аз ви приканвам да гласуваме за предложението на чл. 5 от внесенния законопроект, като искам да направя още едно предложение за нов параграф от преходните разпоредби.

Той се налага поради обстоятелството, че дори да приемем разпоредбата на чл. 5, ние няма да позволим на учителите да се пенсионира... *(Реплика: По същество!)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, не! Предлага господин Хубенов нов текст в преходните разпоредби! Моля ви се, изслушайте го.

РОСЕН ХУБЕНОВ:... тъй като техните мизерни заплати бяха увеличени сравнително от скоро. Същевременно голяма част от младите педагогически кадри не могат да намерят работа и реализация по своята специалност.

Ние би трябвало да гласуваме преходна разпоредба със следното съдържание: "Пенсиите на лицата по член 5 се изчисляват на базата на трудовото им възнаграждение от 1 януари 1990 г. до 30 юни 1991 г. при условие, че молбата за пенсиониране е подадена от 1. VII. 1991 г. до 15 VIII. 1991 г."

Това ще позволи на учителите, които имат това право и които напълно го заслужават, да се пенсионира при благоприятни за тях условия.

Благодаря ви предварително, колеги.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Дайте текста на преходната разпоредба, господин Хубенов.

Господа, господин Мазълов иска да ни припомни процедура, която Бюрото познава добре. Той иска да ни покаже, че часът е осем... Друго? Заповядайте.

ПАВЕЛ МАЗЪЛОВ: Нямам предвид това, уважаеми колеги. Процедурното ми предложение се състои в следното. Тъй като разбрахме, че няма становище на Комисията по икономическа политика за второ четене на законопроекта, както и на Бюджетната, ако не се лъжа - така ли е, господин председател?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Така е, да.

ПАВЕЛ МАЗЪЛОВ: Така е. Предлагам да преустановим дебатите, ако това го възприемете, и утре, след като получим съответните становища на тези комисии, да продължим.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Вижте, тези ръкописания са добре, само че трябва да се уточни предложението на господин Мазълов. Няма становище на Комисията по икономическата политика и на Бюджетната комисия, господин Мазълов, по първия параграф - по предлагания пов. чл. 5, във връзка с пенсионирането на учителите. И затова - иска отгук да прозвучи това императивно - тези две комисии, независимо часа се задължават да се съберат и да се произнесат.

Утре пленарното заседание продължава, нашето. *(Реплика от залата: от колко?)* От 9,30 часа.

Какво ни предстои. Какво ни предстои - да продължим тази дискусия и да преминем към второто гласуване, преди да се разотидем за тези няколко дни. *(Обръщайки се към депутат от залата)* Ще има, разбира се. Има. Вие не чувате сякаш!

Второ - законопроектът за счетоводството със становищата на комисиите. За утре стои предложението на Комисията по радиото и телевизията да се приеме решение за статута и персоналната промяна в ръководството на телевизията. Това е направено вече тук, в Бюрото. Единият документ ви е раздален даже. И пие от всичкото това, което правим сега, трябва да се избере с общо съгласие най-подходящото.

Утрешният ден като пленарно заседание ще започне в 9,30 ч. и ще завърши до 13,30 ч. - максимално 14 часа.

Сега ние по принцип имаме становище на правилника, че заседанията приключват вечер в 20 часа, освен ако обстоятелствата налагат друго, и то със съгласието на народните представители. Сега ние имаме още оратори по тази точка от дневния ред. Ако се преценява, че умората от последните два дни беше прекалена, тогава да преустановим заседанието днес. Дали това е по-разум-

но? *(Реплики от цялата зала: Така е!)*

Добре. Утре в 9,30 ч. Но още веднъж - комисията, за която говорим, трябва да намерят време и да се произнесат, макар отрицателно, по въпроса, свързан с чл.5.

(РЕПЛИКА НА ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Господин Ганев!)

Моля? Заповядайте.

Две съобщения, докато дойдат и другите оратори. Моля ви *(Звъни)*, Комисията по здравеопазването и спорта - утре в 8 ч. сутринта *(Венцеслав Димитров, който вече се е приближил до трибуната: Може ли да каже?)* Може да кажете, стига да чуете какво и аз ще кажа. Моля ви! Не ме прекъсвайте. *(Звъни)* Утре сутринта в 9 ч. парламентарната група на БЗНС - "Никола Петков" ще се събере в тази сграда.

Има думата Венцеслав Димитров.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Благодаря. Искам да кажа, че Бюджетната комисия все още няма становището на Министерството на финансите...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По-високо!

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Включили ли сте микрофоните? Бюджетната комисия няма становището на Министерството на финансите по въпроса за учителите... *(Реплики)* Така. Как да няма? Защо да няма? Не...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз имам чувството... Господин Димитров! Аз имам чувството, че Вие имате думата да съобщавате, а не да спорите. Кажете.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Точно за да споря, защото Вие казахте, че ние ще вземем отношение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Трябва да вземете!

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Аз се съмнявам, че утре сутринта в 9 ч. Министерството на финансите може да ви подаде нещо. А и се съмнявам, че хората могат да го разгледат компетентно до 9,30 ч. и да ви дадат становище, господин Ганев.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Искате ли... Насрочете заседание или не можете, на вашата комисия?

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Ние можем да насрочим, ако имаме становище. Обаче това становище го няма все още?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще го поискате.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Да. Поискваме го от Бюрото, ако Бюрото ни го даде.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не от Бюрото, а от министъра, господине! Вие имате право над контрол над министъра. Кога ще заседава

комисията Ви? Съобщете!

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Нямаме достатъчно време. До утре сутринта до 9,30 ч. няма да заседаваме, защото нямаме становището и затова този въпрос утре не можем да разгледаме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Кой? Член 5?

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: За учителите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Член 5.

Чухте съобщението на г-н Димитров.

Утре в 9,30 ч. *(Звечи)*

Закривам заседанието.

(Закрито в 20 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Н. Тодоров

ЗАМЕСТИНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Г. Ганев